Archív

N Á B O Ž E N S T V O A S Ú Č A S N O S Ť

N a S

5/1987

samizdat.sk

O B S A H

Modlitba Jána Pavla II. na Mariánsky rok 2
Zmysel Mariánskeho roku 2
Slovensko v cirkevnej organizácii 4
Odpovede zo Slovenska na otázky sekretariátu biskupskej synody .. 6
Bratislava - apríl 1987 9
Šaštín - september 1987 9
Skok do tmy 11
Moja hodnota 15
Vyhlásenie k deportáciám židov zo Slovenska 16
List prof. Smolíkovi 17
List Týždenníku svetových aktualít a zaujímavostí 18
Vyznanie Sviatoslava Nikolajeviča Röricha 21
Prešovské gréckokatolícke biskupstvo 23
Päť rokov od smrti Jozefa Kútnika-Šmálova 24
Správy 25
Planéta lásky 27

Modlitba Jána Pavla II.

na Mariánsky rok /7.6.1987 - 15.8.1988/

Matka Vykupiteľa,

v tomto roku Tebe zasvätenom s veľkou radosťou vyznávame,
že si blahoslavená - plná milosti.
Boh Otec si Ťa vyvolil ešte pred stvorením sveta,
aby uskutočnil prozreteľnostný plán vykúpenia.

Ty si uverila Jeho láske a bola si poslušná Jeho slovu.
Keď sa Syn Boží stal človekom, aby človeka vykúpil,
vyvolil si Teba za matku. Ty si ho prijala poslušne celým srdcom.
Duch Svätý si Ťa obľúbil ako svoju mystickú snúbenku a naplnil Ťa
bohatstvom svojich darov. Ty si sa v pokore odovzdala Jeho skrytému
a mocnému pôsobeniu.

V predvečer tretieho tisícročia kresťanstva Ti zasvätujeme Cirkev,
ktorá Ťa vyznáva a vzýva ako Matku. Ty, ktorá si na zemi predišla
Cirkev na púti viery, posilňuj ju v protivenstvách a skúškach,
aby neustále ostávala svetlom pre svet a stávala sa stále pravdivejším
a účinnejším znakom a prostriedkom čo najhlbšej jednoty v Bohu
aj jednoty celej ľudskej rodiny.

Tebe, Matka kresťanov, zasvätujeme najmä tie národy, ktoré v Mariánskom
roku budú oslavovať šesť storočí a milénium prijatia evanjelia.
Ich dlhá história je poznačená hlbokou zbožnou úctou k Tebe.
Obráť k nim preto svoje oči plné lásky a daj silu tým, ktorí trpia pre vieru.

Matka národov a všetkých ľudí,
s dôverou Ti zasvätujeme celé ľudstvo s jeho obavami i nádejami.
Nedovoľ, aby ľudskému rodu chýbala pozajstná múdrosť.
Pomáhaj mu hľadať slobodu a spravodlivosť pre všetkých.
Veď jeho cesty cestou pokoja.
Daj, aby sa všetci ľudia raz stretli s Kristom, ktorý je Cesta, Pravda
a Život. Posilňuj nás, Panna Mária, na našej púti viery a vypros nám
milosť večného života, ó milostivá, ó prívetivá, ó sladká Matka Božia
i Matka naša, Mária !

7.6.1987 Ján Pavol II., pápež

Pozn. red.: Šesť storočí kresťanstva slávi Litva a Lotyšsko v roku 1987,
tisícročie slávi Rusko v roku 1988.

Zmysel Mariánskeho roku

Z Encykliky sv. Otca Jána Pavla II. REDEMPTORIS MATER
o Blahoslavenej Panne Márii v živote putujúcej Cirkvi:

Práve toto zvláštne spojivo ľudstva s touto Matkou ma viedlo k tomu, aby som v Cirkvi vyhlásil v období pred záverom druhého tisícročia po narodení Krista Mariánsky rok. Podobná iniciatíva sa už v minulosti uskutočnila, keď Pius XII. vyhlásil v roku 1954 Mariánsky rok pri príležitosti vyzdvihnutia výnimočnej svätosti Kristovej Matky vyjadrenej tajomstvom jej nepoškvrneného počatia /definovaného presne pred sto rokmi/ a jej nanebovzatia.

Teraz, sledujúc líniu Druhého vatikánskeho koncilu, by som chcel vyzdvihnúť zvláštnu prítomnosť Matky Božej v tajomstve Krista a jeho Cirkvi. Toto je skutočne základná dimenzia prameniaca v mariológii koncilu, od ktorého zavŕšenia nás teraz oddeľuje viac ako dvadsať rokov. Mimoriadna biskupská synoda, ktorá sa konala v roku 1985, povzbudila všetkých, aby verne nasledovali učenie a smernice koncilu. Možno povedať, že tak koncil ako i synoda obsahujú to, čo Duch Svätý túži "povedať Cirkvi" v súčasnom období dejín.

V tomto kontexte by mal Mariánsky rok podnietiť nové a prehĺbené čítanie toho, čo koncil povedal o Blahoslavenej Panne Márii, Matke Božej, v tajomstve Krista a Cirkvi a čoho sa dovolávajú úvahy v tejto encyklike. Ide tu nielen o učenie viery, ale najmä o život viery a teda o autentickú "mariánsku duchovnosť" videnú vo svetle Tradície a najmä o duchovnosť, ku ktorej nás povzbudzuje koncil. Okrem toho, mariánska duchovnosť rovnako ako i zodpovedajúca zbožnosť objavuje svoj najbohatší prameň v dejinnej skúsenosti osôb a rozličných kresťanských spoločenstiev, žijúcich uprostred rozličných národov a národností na celej zemi. Pri tejto príležitosti medzi tolkými svedkami a učiteľmi tejto duchovnosti rád by som pripomenul postavu sv. Ludovíta Máriu Grignona z Monfortu, ktorý doporučoval kresťanom zasvätenie Kristovi skrze Máriine ruky, ako účinný prostriedok ako verne žiť krstné záväzky. S potešením zistujem, že i v našich dňoch nechýbajú nové prejavy tejto duchovnosti a zbožnosti.

To sú, teda, bezpečné východiskové body, na ktoré hľadíme a ku ktorým sa pripájame v kontexte tohto Mariánskeho roku.

Mariánsky rok sa začne sviatkom Turíc 7. júna tohto roku. Ide skutočne nielen o to, aby sme si pripomenuli, že Mária "predišla" vstup Krista Pána do ľudských dejín, ale taktiež, aby sme podčiarkli, vo svetle Márie, že ľudské dejiny už od zavŕšenia tajomstva vtelenia vstúpili do "plnosti času" a že Cirkev je znamením tejto plnosti. Ako ľud Boží, Cirkev uskutočňuje putovanie smerom k večnosti, uprostred všetkých ľudí a národov, počínajúc dňom Turíc. Matka Kristova, ktorá bola prítomná na počiatku "času Cirkvi", keď v očakávaní Ducha Svätého zotrvávala v modlitbe uprostred apoštolov a učeníkov svojho Syna, neustále "predchádza" Cirkev na tejto jej ceste históriou ľudstva. Ona je tiež tou, ktorá práve ako služobnica Pánova neprestajne spolupracuje na diele spásy uskutočňovanom Kristom, jej Synom.

Tak prostredníctvom tohto Mariánskeho roku Cirkev vyzýva nielen ku spomienke na všetko, čo v jej minulosti svedčilo o zvláštnej, materinskej spolupráci Matky Božej na diele spásy v Kristu Pánovi, ale aj k príprave budúcich ciest tejto spolupráce: pretože koniec druhého kresťanského tisícročia otvára akoby novú perspektívu.

Ako už bolo spomenuté, i medzi odlúčenými bratmi mnohí uctievajú a oslavujú Matku Pána, najmä na východe. Zvlášť by som chcel ešte pripomenúť, že počas Mariánskeho roku uplynie tisíc rokov od krstu sv. Vladimíra, Veľkého knieža kijevského /v roku 988/, čo bolo počiatkom kresťanstva na území Ruska a potom i na ďalších územiach východnej Európy; a že touto cestou, prostredníctvom evanjelizácie, sa kresťanstvo rozšírilo i mimo Európu, až k severským oblastiam ázijského kontinentu. Chceli by sme sa teda zvlášť počas tohto Roku v modlitbe spojiť so všetkými, ktorí slávia tisícročné výročie tohto krstu, pravoslávni a katolíci, obnovujúc a potvrdzujúc s koncilom tieto pocity radosti a útechy, pretože " východní kresťania sa s vrúcnou horlivosťou a nábožnou mysľou spoluzúčastňujú na uctievaní Bohorodičky, vždy Panny". I keď ešte stále prežívame bolestné následky rozdelenia, ktoré sa stalo niekoľko desaťročí potom /v roku 1054/, môžeme povedať, že pred Matkou Kristovou sa cítime ako skutoční bratia a sestry v kruhu tohto mesiášskeho ľudu, povolaní k tomu, aby sme sa stali jednou Božou rodinou na zemi, ako som povedal už na začiatku nového roku: "Túžime znovu potvrdiť toto všeobecné dedičstvo všetkých dcér a synov tejto zeme".

Vyhlasujúc Máriin rok, oznámil som tiež, že jeho zakončenie bude nasledujúceho roku na sviatok nanebovzatia najsvätejšej Panny, aby sa zdôraznilo "veľké znamenie na nebi", o ktorom hovorí Zjavenie. Týmto spôsobom chcem tiež naplniť to, k čomu nás povzbudzuje koncil, ktorý hľadí na Máriu ako na "znamenie bezpečnej nádeje a útechy putujúceho ľudu Božieho". Koncil toto povzbudenie vyjadruje týmito slovami: "Všetci veriaci v Krista nech sa obracajú na Matku Božiu a Matku ľudí s naliehavými a vrúcnymi prosbami, aby Ona, ktorá napomáhala prvotiny Cirkvi svojimi modlitbami, aj teraz, povýšená v nebi nad všetkých blažených a anjelov, orodovala v spoločenstve všetkých svätých u svojho Syna, dokiaľ sa všetky rodiny národov - tie, čo sa honosia kresťanským menom, ako aj tie, čo ešte nepoznajú svojho Spasiteľa - šťastlivo nezhromaždia v pokoji a svornosti v jediný ľud Boží na slávu najsvätejšej a nerozdielnej Trojice".

S l o v e n s k o v c i r k e v n e j o r g a n i z á c i i

K 10. výročiu utvorenia slovenskej rímsko-katolíckej cirkevnej provincie

V posledný decembrový deň roku 1977 sa rozniesla správa, že Sv. Stolica zriadila Slovenskú cirkevnú provinciu. Hoci nebolo ešte všetko celkom jasné, hovorilo sa o arcibiskupstve i o úprave hraníc jednotlivých biskupstiev na Slovensku i na Morave.

Bola to nielen veľká radosť, ale aj mimoriadna udalosť - historický medzník v našich dejinách, v dejinách katolíckej Cirkvi i Slovenska. Veď sa tak stalo po tisícročí, po prvej cirkevnej provincii na našom území, keď na arcibiskupskom stolci Veľkej Moravy bol sv. Metod.

Po páde Veľkej Moravy, keď sa organizovala cirkevná správa Uhorska, najmä uhorský kráľ sv. Štefan veľa budoval na veľkomoravskej cirkevnej organizácii.

Územie Slovenska /v rámci Uhorska/ patrilo do troch diecéz:najväčšia časť Slovenska, juhozápadné a stredné, do arcibiskupstva ostrihomského, trenčianska a oravská župa do biskupstva nitrianskeho a východná časť Slovenska do biskupstva jágerského /Eger/.

V priebehu desaťročí viac ráz sa pomýšlalo na dismembráciu biskupstiev. Tak na celouhorskej cirkevnej synode v r. 1629 spomínalo sa spišské prepoštvo, ktoré rozšírené o ďalšie územie by sa stalo biskupstvom a podobne aj stredojužné kraje, veľmi vzdialené od centra v Ostrihome.

Otázka nových biskupstiev znovu prišla na pretras v r. 1636. Ale smrťou ostrihomského arcibiskupa kardinála Petra Pazmána /+1637/ zostalo všetko po starom.

O rozdelení najrozsiahlejšieho jágerského biskupstva sa jednalo už od roku 1733, ale bezúspešne. Tento stav zostal nezmenený až do roku 1776. V tomto roku pápež Pius VI. bulou "Regalium principum" utvoril banskobystrické biskupstvo, bulou "Romanus Pontifes" biskupstvo spišské a bulou "Apostolatus officii" biskupstvo rožňavské.

V tomže roku došlo k dohode medzi ostrihomským arcibiskupstvom a biskupstvom nitrianskym a 13 farností ostrihomského arcibiskupstva bolo pričlenených k biskupstvu nitrianskemu, čím sídelná Nitra bola aj územne spojená s prevažnou väčšinou svojho biskupského územia.

Najväčšia uhorská diecéza zahrňujúca oblasť Torysy, Šariš, Abov a Zemplín /na Slovensku/ bola dismembrovaná bulou pápeža Pia VII. 5. augusta 1804

"In universa gregis". Na území jágerského biskupstva boli vytvorené dve nové biskupstvá a to košické a satumarské a jágerská diecéza bola povýšená na arcibiskupstvo.

V r. 1816 bola rozdelená aj rozsiahla grécko-katolícka diecéza mukačevská a vytvorené nové biskupstvo prešovské. Do provincie jágerskej patrili ako sufragánne biskupstvá Košice, Rožňava a Spiš.

Po r. 1918 /vznik ČSR/ na veľkom území ostrihomského arcibiskupstva na Slovensku zostal arcibiskupský vikariát v Trnave. Ostrihomské arcibiskupstvo pre svoju rozlohu bolo totiž už skôr rozdelené na tri vikariáty: ostrihomský s 216 farnosťami, trnavský s 242 farnosťami a budapeštiansky s 22 farnosťami. Na čele trnavského vikariátu bol kanonik Ladislav Báthy, ktorý opustil naše územie a na jeho miesto bol 20.marca 1919 menovaný známy rodoľub František Richard Osvald vo funkcii generálneho vikára a to pre celé územie ostrihomského arcibiskupstva v ČSR. Tento stav trval až do 29. mája 1922, kedy sv. Stolica menovala ThDr. Pavla Jantauscha apoštolským administrátorom trnavským s právami a fakultami rezidenciálneho biskupa. Dr. Pavol Jantausch bol menovaný a konzekrovaný ako titulárny biskup prienenský v Trnave dňa 14. júna 1925.

Pre biskupstvo nitrianske, banskobystrické a spišské boli vymenovaní noví biskupi a to Karol Kmeťko, Marián Bláha a Ján Vojtaššák, ktorí boli konzekrovaní v Nitre 13. februára 1921. V Košiciach zostal biskupom dovtedajší ThDr. Augustín Fischer-Colbrie /+1925/.

Svätá Stolica vymenovala pre biskupstvo rožňavské Jozefa Čárskeho, ktorý bol konzekrovaný 14. júna 1925 v Trnave, ale po smrti košického biskupa Fischera-Colbrie bol ustanovený do Košíc 12. novembra 1925. Do Rožňavy bol menovaný ako biskup Michal Bubnič, konzekrovaný tiež v r. 1925.

Farnosti rožňavského a košického biskupstva, ktoré po r. 1918 pripadli Maďarsku, boli spravované vikármi. Farnosti satumarského biskupstva na území Slovenska boli spravované s farnosťami na Podkarpatskej Rusi apoštolským administrátorom v Užhorode, Msgr. Tahym a to až do r. 1936, kedy sa apoštolským administrátorom týchto 13 farností stal košický biskup Msgr. J. Čársky.

K ďalším zmenám došlo na jeseň r. 1938, kedy južné kraje Slovenska boli obsadené maďarskou armádou. Tak farnosti apoštolskej administratúry trnavskej sa dostali pod správu ostrihomského arcibiskupstva. Farnosti rožňavského a košického biskupstva, ako aj biskupstva satumárskeho na okýptenom území Slovenska boli z poverenia sv. Stolice spravované apoštolským administrátorom, biskupom Jozefom Čárskym /v Prešove/. V marci 1939 boli obsadené ďalšie obce východného Slovenska patriace do satumarského biskupstva a odtiaľ aj priamo spravované. Tento stav zostal až do oslobodenia v r. 1944-45.

Po ukončení II. svetovej vojny dostali sa zabrané kraje opäť do ČSSR. Biskupský stolec v Košiciach zaujal znova Jozef Čársky, biskup a apoštolský administrátor satumarskej časti u nás. Návratom Rožňavy sa obnovilo ďalšie biskupské sídlo. Do správy apoštolskej administratúry trnavskej pribudli však tri farnosti, tvoriace predmostie Bratislavy. Tieto farnosti /Čuňovo, Jarovce, Rusovce/ cirkevno-právne patrili do biskupstva györského /MĽR/.

Pred desiatimi rokmi - 30. decembra 1977 - boli vydané a neskôr zverejnené dve bully Pavla VI. Prvá "Praescriptionem sacrosancti concilii Oecumenici Vaticani II ratione habita..." určila hranice diecéz na Morave a na Slovensku do rámca štátnych hraníc ČSSR. Český Tešín a Jeseníky patriace do wroclawského arcibiskupstva /PĽR/ a tvoriace apoštolskú administratúru českotešínsku, boli cirkevno-právne začlenené do arcibiskupstva olomouckého. Čuňovo, Jarovce a Rusovce boli pričlenené do apošt. adm. trnavskej. Súčasne sem boli podriadené dve farnosti /Trávnik a Deákovce/ hlavného opátstva sv. Martina v Pannonhalme /MĽR/. 13 farností satumarského biskupstva na východnom Slovensku bolo začlenených do biskupstva košického. Na druhej strane farnosti biskupstva rožňavského a košického, ležiace na území MĽR, boli začlenené do arcibiskupstva jágerského /Eger/.

Druhou bullou z tohože 30. decembra 1977 "Qui divino consilio in Petri Apostoli similitudinem..." bola zriadená Slovenská rímsko-katolícka provincia. Apoštolská administratúra trnavská bola povýšená na arcibiskupstvo s metropolitným sídlom v Trnave. Do tejto provincie patria sufragánne biskupstvá: nitrianske, banskobystrické, spišské, rožňavské a košické. Metropolitným a katedrálnym kostolom sa stal bývalý "univerzitný kostol sv. Jána Krstiteľa" v Trnave.

Slovenská rímsko-katolícka cirkevná provincia má 1135 farností. Podľa jednotlivých biskupstiev je nasledovný stav farských kostolov a kostolov iných /medzi ktoré rátame katedrálne, filiálne, reholné, kalvárske, cintorínske a pod./:

Diecéza	Kostoly		
	Farské	Iné	Spolu
trnavská	439	299	738
banskobystrická	120	77	197
nitrianska	151	79	230
spišská	158	141	299
rožňavská	87	89	176
košická	180	319	499
Spolu	1 135	1 004	2 139

samizdat.sk

Odpovede zo Slovenska

na informatívne otázky sekretariátu biskupskej synody 1987 adresované laikom

Sekretariát Synody v záujme dobrej prípravy rokovania Synody chce poznať situáciu a názory svetovej cirkvi v tejto veci. Preto zostavil informatívne otázky /v troch skupinách/, aby dôkladne preskúmal terajší stav, aby zistil, do akej miery majú katolíci sveta rovnaké náhľady na základné teologické otázky a aby poznal potreby a návrhy laikov, týkajúce sa praktických úloh. Otázky sa teda dotýkajú každého z nás zblízka.

Katolícki laici na Slovensku s potešením vzali na vedomie, že povolanie a poslanie laikov v Cirkvi je témou Biskupskej synody 1987, a s uznaním kvitujú skutočnosť, že už vo vstupnom dokumente synody sú pozvaní spolupracovať. Úplne sa zhodujú s názorom, vyjadreným v smerniciach sekretariátu synody, že "...sama povaha synodálnej témy, hlavne vzhľadom na životné skúsenosti, opodstatňuje myšlienku užitočnosti širokého anketovania laikov v jednotlivých miestnych cirkvách už v etape príprav". Po uvážení v ich spoločenstvách s radosťou predkladajú svoje odpovede na jednotlive informatívne otázky.

Nasledujúce odpovede sú zhrnutím odpovedí časti laických aktivistov /z 23 spoločenstiev laikov z rozličných kútov Slovenska/.

I. Otázky týkajúce sa zistenia súčasnej situácie.

1. Pokrstených katolíkov je 4 138 000, t.j. vyše 80% obyvateľstva SSR. Koncentrácia ľahostajných katolíkov na Slovensku je veľmi odvislá od geografickej polohy a sociálneho rozvrstvenia. Odhadujeme, že v celoslovenskom priemere 40% katolíkov je ľahostajných. Nemajú záujem o sviatosti, na sv. omši sa zúčastňujú len príležitostne. Z nich časť postupne prechádza k nekatolíckym náboženským spoločenstvám, hlavne k Svedkom Jehovovým, ďalej ku konzumnému životnému štýlu, alkoholizmu, sexu, drogám a nakoniec k ateizmu. Táto tendencia je výrazná vo veľkomestách, priemyselných oblastiach a v maďarskom pohraničí.

Približne 60% katolíkov tvoria tí, čo sa zväčša pod vplyvom tradičného prostredia, hlavne na vidieku, pomerne pravidelne zúčastňujú na sv. omši v nedele a sviatky a občas prijímajú sviatosti. Táto skupina laikov sa oboznámila s učením Druhého vatikánskeho koncilu len povrchne, takže si neuvedomuje svoju úlohu v Cirkvi. Mnohí z nich ani nemajú možnosť dostať sa ku koncilovým dokumentom, lebo tieto neboli vydané v dostatočnom množstve. S obsahom koncilových dokumentov sa oboznamujú prostredníctvom cirkevne aktívnych kňazov a laikov. Myšlienky a rozhodnutia koncilu prijímajú často neuvedomele, napríklad obnovenú liturgiu.

Množstvo tých katolíkov, ktorí sa zúčastňujú na sv. omši aj v pracovných dňoch, pravidelne prijímajú Eucharistiu, študujú cirkevné dokumenty a náboženskú literatúru, združujú sa do spoločenstiev a venujú sa laickému apoštolátu a ekumenickým kontaktom, odhadujeme na 2%. Vekový priemer tejto skupiny katolíkov je nižší ako priemer predchádzajúcej skupiny.

2. Rast poslednej z uvedených skupín v predchádzajúcich rokoch a v súčasnosti je nepochybne vyvolaný aj učením koncilu o laikoch a realizáciou liturgickej obnovy. Nedostatkom je často rezervovaný alebo odmietavý postoj kléru k laickej aktivite a tiež nejednotnosť medzi katolíckymi aktivistami v spoločenstvách.

3. Boží plán spásy stal sa v poslednom období živou vierou a presvedčením laikov tretej a čiastočne druhej skupiny. Potrebu angažovať sa laici si uvedomujú pri prehlbovaní svojho duchovného života. Nedostatok dobrých kňazov je sekundárnou motiváciou.

4. Učenie koncilu o laikoch bolo správne interpretované v tretej a čiastočne druhej skupine, ale neraz bolo nesprávne interp-retované kňazmi, ktorí chceli redukovať laickú aktivitu na materiálnu a technickú pomoc vo farnosti. Nesprávny výklad učenia koncilu rozširovali aj niektoré spoločenstvá so snahou po neodvislosti od cirkevnej autority.

5. Len laici tretej skupiny z odpovede 1. si uvedomujú, že sú plnoprávnymi členmi Cirkvi a spolunositeľmi jej poslania. Toto vedomie postupne preniká do druhej skupiny.

6. Rodinný vzťah ku kňazovi a opačne sa wytvára u laikov tretej skupiny. Záleží v prvom rade od postoja kňaza k úlohe laikov; ten často nie je pozitívny.

II. Otázky týkajúce sa súhlasu v teologických základoch.

1. Po Druhom vatikánskom koncile laici lepšie chápu, že sviatosti krstu a birmovania spolu s Eucharistiou ich zaštepujú do kresťanského života. Vďaka obnoveniu obradov jednotlivých sviatostí sa - v odvislosti od prístupu kňazov - značne prehĺbil náboženský život laikov. Menej však chápu, že sa tým stávajú účastnými poslania Cirkvi. Tento jav je spôsobený všeobecnou náboženskou nevedomosťou, najmä neznalosťou koncilových dokumentov.

2. Na Slovensku ešte pretrváva odstup medzi kňazmi a laikmi. Pochopenie všeobecného kňazstva laikov sa začalo šíriť najmä po koncile, ale nie je dostatočne rozšírené, čo súvisí s už spomenutou neznalosťou koncilových dokumentov. Podstatný rozdiel medzi hierarchickým a všeobecným kňazstvom laici zväčša nespochybňujú.

3. Svoj "svetský" charakter chápe len veľmi malá časť laikov, tým skôr kňazov. Príčinou je snaha vyhnúť sa konfliktom so štátnou mocou, ktorá vidí

v evanjelizácii protištátnu činnosť. Hlavne laici druhej skupiny pociťujú vnútorné napätie, ktoré vzniká z toho, že sú členmi Cirkvi a súčasne činiteľmi vo svete s inými hodnotovými kritériami. Ak nie sú v užšom cirkevnom spoločenstve, ktoré im pomáha vytvoriť si vnútornú rovnováhu, napríklad na stretnutiach, duchovných obnovách a cvičeniach, stále ich ohrozuje dvojtvárnosť.

4. Cirkevná služba laikov by bola na Slovensku mimoriadne potrebná, ale v daných okolnostiach je veľmi obmedzená. Vzhľadom na veľký nedostatok kňazov a ich verejnou mocou ohraničené pastoračné možnosti je veľmi potrebná služba laikov pri podávaní Eucharistie, pri rozličných pobožnostiach, duchovných obnovách a cvičeniach, katechizácii, pastorácii chorých, invalidov a starých a pri kresťanskom pohrebe.

III. Postrehy týkajúce sa praktických krokov.

1. Potreba apoštolskej činnosti laikov je vyvolaná predovšetkým značne rozšírenou sústavnou oficiálnou ateizáciou, ďalej sekularizáciou s jej negatívnymi dôsledkami pre život jednotlivcov ako aj spoločnosti, ďalej veľkým nedostatkom kňazov a ich ohraničenými pastoračnými možnosťami.
2. Laici sa oboznamujú s rozličnými formami apoštolskej činnosti vo svojich spoločenstvách, u laických aktivistov, ďalej u niektorých kňazov, zo zahraničnej a samizdatovej domácej literatúry, zo zahraničných náboženských vysielaní a z kontaktov so zahraničnými duchovnými hnutiami.
3. Vzhľadom na slabé alebo žiadne fungovanie cirkevnej koordinácie, jednotlivé skupiny vyvíjajú činnosť, ktorá miestami vedie k partikularizmu, prehnanému sebazdôrazňovaniu, ba až k vieroučným a disciplinárnym úchlkám. V súčasnosti sa už podnikli prvé kroky ku koordinácii.
4. Oficiálne pastoračné rady na Slovensku ešte neboli zriadené kvôli vonkajším okolnostiam. Jednako tam, kde sa iniciatíva laikov stretla s porozumením dušpastierov, utvorili sa neoficiálne pastoračné rady, ktoré sa veľmi osvedčujú. V prípade neporozumenia dušpastierov činnosť pastoračnej rady niekde nahrádzajú skupiny laikov.
5. Laikov treba pripraviť na ich cirkevné a svetské povolanie výchovou v rodine, začlenením do základného katolíckeho spoločenstva, ďalej kázňami, náboženským a svetským vzdelávaním. Potrebné je najmä nové komentované vydanie koncilových a ďalších cirkevných dokumentov, ktoré sa týkajú laikov.
6. Najpodstatnejšími prvkami duchovnosti laikov sú: modlitba, rozjímanie, účasť na eucharistickej liturgii, prijímanie svia tostí, vzdelávanie sa, začlenenie do základného katolíckeho spoločenstva, aplikovanie katolíckej etiky vo svojej rodine, na pracovisku a vo verejnom živote, apoštolát.

Sekulárne inštitúty sú na Slovensku v začiatkoch. Mohli by mať však rozhodujúci vplyv na rozvoj duchovnosti laikov.

Pripájame návrhy rodín k synode o laikoch:

Význam a úloha daná rodine Bohom je nezastupiteľná nijakou inou inštitúciou alebo spoločenstvom. I napriek rôznym snahám rodiny pociťujú nedostatok kvalifikovanej pastoračnej práce zameranej na problémy rodičov a manželov. Preto navrhujeme:

1. Vypracovať a naliehavo presadzovať spôsob systematickej neformálnej spolupráce biskupských úradov a takisto kňazov v jednotlivých farnostiach so skúsenými rodičmi a rodičmi odborníkmi v pedagogike, sociológii, sexuológii...
2. V rámci tejto spolupráce vypracovať a uvádzať do života rodín tzv. "pastoráciu jednoty", ktorá by bola zameraná predovšetkým na posvácovanie duchovného aj profánneho života rodiny ako celku a nie iba jednolivých členov rodiny izolovane.
3. Malé spoločenstvá veriacich rodín presadzovať ako integrálnu a prirodzenú súčasť Cirkvi dneška, tak medzi laikmi ako aj v hierarchickej Cirkvi. Rozvíjať spoluprácu kňazov s laickými rodinnými spoločenstvami.

Január 1987.

B r a t i s l a v a - a p r í l 1 9 8 7

V prvú nedeľu po Veľkej noci, t.j. 26.4.1987, sa uskutočnil prieskum účasti veriacich na katolíckych omšiach v Bratislave. Do štatistiky bolo zahrnutých 30 kostolov, v ktorých sa toho dňa slávilo spolu 86 sv. omší. Zúčastnilo sa na nich spolu 31 619 ľudí. K sv. prijímaniu pristúpilo 10 383 prítomných.

Vekové rozvrstvenie: Starších /nad 30 rokov/ bolo prítomných 13 115, mladších /do 30 rokov/ 14 820 a detí 3 684. K sv. prijímaniu pristúpilo 4 751 starších a 5 632 mladších veriacich.

Z uvedených údajov vyplýva neradostné zistenie, že sv. omší sa zúčastnilo iba 7,9 % celkového počtu 400 000 obyvateľov Bratislavy.

Š a š t í n - s e p t e m b e r 1 9 8 7

Septembrovú šaštínsku púť Sedembolestnej sme očakávali s radosťou, túžbou i viacerými otázkami. Predstihne svojim duchovným obsahom, účasťou a nadšením júnovú púť na Turíce pri otvorení Mariánskeho roku? Príde medzi nás ťažko chorý otec biskup Dr. Gábriš? Čím prekvapia vynachádzaví mladí veriaci? Prídu aj mladí zo zahraničia? Vojde aj táto púť do histórie tak ako júnová /návšteva Matky Terezy z Kalkaty a účasť otca biskupa Korca z Bratislavy/?

Takéto a podobné otázky sme si kládli pred touto púťou a cestou na ňu. A právom - veď chceme zvlášť úprimne osláviť sviatok Sedembolestnej Panny Márie, patrónky Slovenska, jediný raz v tomto milostivom Mariánskom roku! Po Velehrade 1985 priniesol Šaštín každý rok nové momenty - mohutnel čo do počtu a prehlboval sa prejavmi viery. Dopočuly sme sa, že po Turícach 1987 má byť Šaštín "pod kontrolou" /že k mikrofónom sa dostanú len pozvaní, že pri programoch majú byť len vybraní kňazi, že niektorým skupinám zo Slovenska mal byť zamedzený prístup k prejavom modlitieb/.

Prišli sme. A bolo pre nás prekvapení! Okolo 22. hodiny v sobotu večer sme tu videli už bezmála toľko pútnikov ako na vyvrcholení púte v r. 1985. Čo bude ďalej? Posledná sobotná sv. omša mala byť o 22.30. Ak sme chceli na nej byť prítomní, museli sme sa doslova vtlačiť do baziliky... Mnohí pútnici ostali vonku, pretože boli už na predošlých sv. omšiach. Okrem toho by sme sa do baziliky všetci rozhodne neboli zmestili... Hlavným celebrantom bol trnavský dekan J. Slamka, ktorý v homílii zdôraznil veľkosť a význam panenstva, ktorého jedinečným vzorom je Matka Božia. Upozornil aj na nebezpečenstvo množstva rozličných vedomostí a informácií, ak ich prijímame bez výberu. Mnohé sú škodlivé pre náš duchovný život. Máme byť obozretní a múdri pri výbere.

Na záver sv. omše, tesne pred polnocou, bola vyložená Najsvätejšia sviatosť ku poklone. Keďže mnohí pútnici vychádzali z baziliky a ďalší prichádzali, bolo by bývalo vhodnejšie spievať piesne o Najsvätejšej sviatosti. Tu však bola modlitba ku Sviatosti, čo pri pohybe pútnikov nevyznelo dosť sústredene a výrazne. Potom nasledovala modlitba breviára, ktorú viedli reholné sestry. Bolo radosťou vidieť ich, ako sa zhromaždili okolo oltára ku tejto v Cirkvi osvedčenej krásnej modlitbe so zborovým spevom. V dôsledku slabšieho prednesu a menej výrazných spevov nevyznela táto modlitba tak bohato, ako sa dalo očakávať. Po breviári nasledoval hymnus "Teba, Bože, chválime". A prvá hodina po polnoci bola za nami... Od dverí baziliky sa pritom ozývali nepretržité spevy a modlitby mládeže, ktorá rozvíjala svoj duchovný

program pred bazilikou. Svedkom jej nadšenia a radosti bol častý rytmický potlesk. Až do rána tu boli dve modliace sa spoločenstvá - v bazilike a na priestranstve pred ňou...

Čo nasledovalo v bazilike ďalej po polnoci? Boli to pásma modlitieb a spevov asi piatich mládežníckych skupín. Niesli sa v duchu podobných modlitib a spevov, aké sa stali bežnými počas nočných adorácií aj na iných miestach Slovenska. Zvláštnym dojmom pôsobili na nás meditatívne pásma po tretej hodine. Silným zážitkom boli polyfonické spevy moravskej skupiny na spôsob východnej liturgie so spomienkou na staroslovienčinu, liturgický jazyk, ktorý sa používal na našom území pred tisícsto rokmi, za čias sv. Cyrila a Metoda.

Programu v bazilike chýbali však niektoré momenty, také typické pre Šaštín v posledných rokoch /očakávanie návštevy sv. Otca a modlitby za ňu, spomenutie našich problémov okolo kňazských a reholných povolaní, modlitby za nenarodené deti, spontánne a hlboké prejavy adorácie mládeže/. Pred oltárom sme videli na vozíčkoch alebo o barlách viacerých pútnikov. Mysleli sme si, že azda oni, alebo iní sa vyžalujú so svojimi starosťami, že niekto predloží prosby za apoštolát... Namiesto toho raz za čas zaznel hlas z reproduktorov: "Zaspievajme si pieseň číslo...z jednotného katolíckeho spevníka". Zdalo sa nám, že to nie vždy vhodne zapadalo do atmosféry a obsahu modlitieb... To všetko vnucuje otázku: bola to náhoda, či zámer? Nechceme upodozrievať. Kto nám však odpovie, či vybrané skupiny mládeže nemali určené, čo môžu povedať a čoho sa nesmú dotýkať... V modlitbách, prosbách a v spevoch v bazilike sme nepočuli spomínať sv. Otca... Iba tesne pred piatou hodinou ráno sa zaspievala hymna V sedmobrežnom kruhu Ríma a prečítala sa modlitba sv. Otca na Mariánsky rok. Myšlienky z nej: "Nebojte sa! To, čo nás čaká je opäť všedný každodenný život. A my sa nemôžeme zriecť konať dobro a prekážať zlu. Nikto z nás nemá právo povedať, že je to nemožné. Už i preto nie, lebo Boh nám prisľúbil: ja som s vami!"

Ako bolo medzitým pred bazilikou? Pred bazilikou sa už okolo polnoci zhromaždilo do jednotného spoločenstva okolo troch tisíc ľudí. Takmer všetci boli mladí - do 30 rokov. Bazilika zostala pritom plná, s množstvom 6 tisíc pútnikov, so silným zastúpením strednej a staršej generácie / čo možno konštatovať prvý raz v takomto pomere počas nočných adorácií po Velehrade 1985/. Pred bazilikou sa mladí modlili, spievali a radosť viery vyjadrovali spontánne potleskom. Častým symbolickým spájaním rúk do sústredných kruhov vyjadrovali nadšene duchovnú jednotu. S veľkou radosťou skandovali "my chceme sv. Otca", "my chceme pápeža", "Cirkev zvíťazí", "chceme biskupov", "Mária nesklame". Vo vrcholných okamihoch nadšenia aplauz a skandovanie zneli opakovane až do 10 minút. V strede mladých bol transparent "Mária nesklame". Za ním bol veľký obraz sv. Otca Jána Pavla II. a prenosný vysoký kríž, ktorý si mladí medzi sebou vysoko podávali z rúk do rúk vo veľkom kruhu. Po Velehrade 85 to bola najmohutnejšia mládežnícka modlitba a akadémia. Nadšením a celkovým radostným i mocným vystúpením mladých predstihla nočné velehradské stretnutie. Všetky momenty, ktoré vnútri baziliky nezazneli, zaznievali mohutne pred ňou.

Jedno však pútnikov znepokojuje čoraz viac. Je to prítomnosť nepozvaných, zato však už tradičných účastníkov púte - príslušníkov Štátnej bezpečnosti. Mnohí sú známi z výsluchov veriacich, iní sa dali poznať na mnohých púťach. Ich rušivá činnosť stále vzrastá a miestami u jednotlivcov dosahuje úroveň provokácií. Nepretržite obehujú, všetko fotografujú. Známy vyšetrovateľ npor. Kysucký z Bratislavy prišiel na jesennú púť da Šaštína navonok ako pútnik /rifle, bordová letná vetrovka/, ale svojim správaním akoby úmyselne upozorňoval na svoju prítomnosť - s cigaretou v ústach, s fotoaparátom v ruke, neustálymi presunmi a inštrukciami svojím kolegom. /Pozn. Keď mladí medzi sebou konfrontovali "svojich" vyšetrovateľov, vysvitlo, že príslušníci ŠtB používajú pri výsluchoch rôzne mená, ktoré si navzájom "požičiavajú"/. Niektorí z prítomných príslušníkov sa dokonca učili spievať aj naše piesne, aby mohli hladšie vklznuť medzi mladých. Vyskytol sa dokonca pokus pristúpiť

k sv. prijímaniu, ktorý však skončil taktným odmietnutím. Tí mladí, ktorí na chvíľu "sledovali" svojich vyšetrovateľov, upozorňovali svojich známych na to, že príslušníci ŠtB celkom bežne počas bohoslužieb kľakajú, prežehnávajú sa, podávajú ruku na znak pokoja a pod. Hoci sa snažíme nevšímať si týchto "tradičných pútnikov", predsa sa domnievame, že takéto ich správanie je nemiestne a uráža veriacich.

V nedeľu ráno o piatej hodine začala prvá slávnostná sv. omša. Celebrantom bol rektor seminára K. Bartal. Pri nej zazneli nádherné spevy mladých z východného Slovenska.

Počas hlavnej nedeľnej sv. omše o 10.30, ktorej celebrantom bol prelát Dr. Čížik, bol pútnikom odovzdaný pozdrav od kardinála Františka Tomáška s požehnaním a uistením, že bude na nás myslieť na blížiacej sa Synode biskupov o laickom apoštoláte, ktorá sa koná v októbri v Ríme.

Čo povedať na záver? Šaštín nás na jeseň 1987 veľmi milo prekvapil. Hlboký zážitok zostal v srdciach prítomných pútnikov, mladých i starších. Účasť bola mohutná, za posledné desaťročia najväčšia - do 60 000 pútnikov. Púť zostane dlho podnetom na meditácie a predmetom hodnotení. Upozornila nás, že musíme rásť vo viere, stávať sa stále vernejšími svojmu poslaniu a zostávať otvorení voči novým iniciatívam, ktorých prameňom je Duch Svätý.

S k o k d o t m y

Rýchla sanitka sa rúti ulicami mesta. Všetci musia stáť, lebo ide o ľudský život. Možno sa ide zachraňovať taký, o ktorý nik nestojí. Samovrah, ktorý už nechce žiť... Je znechutený, unavený, nestojí o svoj život. Možno pred tým volal o pomoc, ale nik ho nepočul; možno potreboval len spoločnosť ľudí, ktorí by mu rozumeli, ale nenašiel ich a možno práve týmto činom sa chce niekomu pomstiť.

Pozeráme na dôvody, pre ktoré ľudia najčastejšie siahajú na svoj život. Študent neuspeje v škole, hrozí mu konflikt v rodine; dievča, ktoré zanechá chlapec, nenachádza motív ďalej žiť, lebo iba jemu sa chcela odovzdať; matka, ktorá zistí, že nezvládla výchovu detí, že hodnoty, ktorým venovala viac času v živote, nie sú tie pravé; muž, ktorý sa nemôže realizovať v práci podľa svojich predstáv; starec, ktorý je osamelý a nemá sa s kým porozprávať; chorý, ktorý sa budí s bolesťami a uvedomuje si nezvratne sa blížiaci koniec života. Všetci predčasne zrezignovali, rozhodli sa urobiť tejto biede definitívny koniec.

Pri hodnotení samovražedného konania sa stretávame s dvoma extrémnymi stanoviskami: Jedni samovraha považujú za "hrdinu", ktorý mal odvahu uplatniť drastickú agresivitu voči sebe a zničiť si život; iní ho považujú za "zbabelca", ktorý uniká v krízových životných situáciách, nevie ich riešiť, "vyzúva sa" pred zodpovednosťou života.

Pri hodnotení príčin samovraždy sa často nedopátrame toho pravého motívu. Človek je mŕtvy a už nám nepovie, ako krízovo prežíval posledný deň života. Možno zanechá list, alebo sa od príbuzných dozvieme nejaké motívy - ale to nie sú tie pravé. Aj človek, ktorý nezomrie a zachránia ho, zakrýva svoje pôvodné motívy, lebo sa za ne hanbí, lebo už nie sú tak pálčivé, ako to bolo minulého dňa.

Samovražedné konanie z psychopatologického hľadiska patrí medzi najextrémnejšie sebapoškodenie až zničenie. Uplatňuje sa tu síce pud sebazáchovy, ale môže byť v rôznej miere znížený, alebo celkom chýbať /napr. pri depresii alebo inom duševnom ochorení/ a vôľovo-regulačné mechanizmy. Za chorobné prejavy sa považujú tie samovraždy, ktoré sú spojené s duševnou

chorobou /psychózou/, alebo takým psychickým stavom, ktorý bol rozumovo nezvládnutý /hlboká depresia, stavy zmätenosti, alkoholická depresia či samé alkoholické opojenie, delírium, iné halucinatórne stavy/. Treba pripomenúť, že hlboké náboženské presvedčenie u jedných veľmi dobre pôsobí a kontroluje i psychické stavy tak, že len uvažujú o samovražde, ale na život si nesiahnu, no niektorí i napriek tomuto presvedčeniu nie sú spôsobilí udržať kontrolu nad chorobným stavom.

Myšlienky na samovraždu sa môžu objaviť v rôznej miere aj u ľudí duševne zdravých, ak sú nadmerne vyčerpaní, majú nedostatok spánku, alebo v niektorých krízových stavoch sú nadmieru úzkostliví, či trpia pocitom psychickej nedostatočnosti. Neraz k samovražde dochádza i pri skratovej či primitívnej reakcii, teda v afekte zlosti, hnevu, či inej impulzívnej reakcie, ktorú si človek zvolí ako východisko riešenia problému.

Diskutovaná otázka, či môže človek spáchať samovraždu bez "patologického pozadia", sa zodpovedá rôzne. Jedni autori tvrdia, že bilančné samovraždy sú bez patologického pozadia, lebo človek sa na toto konanie pripravuje, vyberá si primerané prostriedky, čas i prostredie, kde to vykoná. Bilančné samovraždy sa páchajú zvyčajne pod vplyvom nejakej ťažkej životnej situácie - choroba, samota, staroba, trestné stíhanie, strata partnera a iné. Ďalšia časť odborníkov tvrdí, že každé samovražedné konanie je patologické, alebo ide aspoň o zlyhanie mechanizmov osobnosti.

Demonštratívne samovraždy sa líšia od skutočných tým, že voľba prostriedkov je primitívna, alebo sa pripravia tak, aby k smrti nedošlo. Ide vlastne o agresívne vymáhanie otrasených pozícií v rodine alebo na pracovisku, neraz s pozadím pomsty voči blízkym.

Pri úvahách o samovražednosti nesmieme opomenúť ani spoločenské hľadisko, teda ako je toto konanie posudzované širšou spoločnosťou. V posledných rokoch sa upustilo od moralistického odsudzovania tohto konania, čin je viac tolerovaný ako v minulosti, alebo aspoň psychiatricky hodnotený.

Štatistické údaje v ČSSR signalizujú neuspokojivý stav v trende samovražednosti. Zvlášť na Slovensku stúpa každým rokom počet dokonaných samovrážd. Porovnajúc roky 1971 a 1985, stúpol o 210 samovrážd a ak sa porovnajú roky 1984 a 1985, badáme vzrast o 104 dokonaných samovrážd. Pomer mužov a žien v dokonaných samovraždách na Slovensku činí 24:5. Najčastejšie ich páchajú muži po 70. roku života /20,8 %/, potom robotníci vo veku 30-39 rokov /20,4 %/ s najčastejším spôsobom vykonania - obesenie, uškrtenie, udusenie. Najviac samovrážd je zaznamenaných v mesiaci marci, najmenej v decembri.

V samovražedných pokusoch dominujú ženy a to vo všetkých vekových kategóriách, pričom najviac ich je vo veku 20-29 rokov. Ako príčinu uvádzajú manželské konflikty, emočné nedorozumenie alebo sklamanie. Viac ako 40 % z nich malo demonštratívny charakter. Častejšie sa tento spôsob konania vyskytuje vo veľkých mestách a sídliskových konglomeráciách /Bratislava, Košice/. Samovražednosť mužov a žien sa líši nielen v tom, že muži majú na konte viac dokonaných, kým ženy viac pokusov, ale i v čase ich konania - u mužov sa najčastejšie vyskytuje v pondelok a u žien vo štvrtok /nahromadenie únavy?/. Rozdielny je i čas vykonania - muži suicidujú v neskorých večerných a nočných hodinách /medzi 22. a 24. hod./, ženy v dopoludňajších - od 7. do 12. hod. / Údaje sú čerpané so zdravotníckej štatistiky, Samovraždy 1985, ÚNZ Praha, 1986/.

Z terapeutického hľadiska je zaujímavý výskyt "posuicidálneho syndrómu", ktorý rôznou mierou signalizuje volanie o pomoc. Psychiatri by mali zhodnotiť aj výskyt suicidálnych myšlienok a eventuálne podchytiť duševnú chorobu v iniciálnych štádiách, alebo terapeuticky zakročiť v krízových situáciách. V súvislosti s týmto konaním nikdy nemôžeme vynechať cieľové zameranie človeka, jeho filozofiu života, hodnotovú orientáciu a svetonázor. Tiež by sme mali vedieť, v akej spoločnosti sa pohybuje, či neužíva vo väčšej miere alkohol alebo drogy. I keď sa so samovrahom musíme zaoberať individuálne, nie je to

izolovaný jav, súvisí vždy so spoločenskými podmienkami a preto je nutné ho riešiť v kontexte s nimi.

A napokon niekoľko otázok pre nás:

1. Vychovávame svoje deti k úcte k životu? Aj k vlastnému životu? Vštepujeme do nich správnu názorovú orientáciu, hodnoty a náboženský pohľad na život? Cvičíme ich v citovej otužilosti, pestujeme v nich sebazápor a učíme ich zvládnuť náročné životné situácie samostatne? Nie sme príliš ochraniteľskí, ak sa im niečo nedarí?

2. Ako funguje naša rodina - sú úlohy a povinnosti rovnomerne rozložené na všetkých členov rodiny? Nie sú matky u nás príliš unavené, znechutené? Poskytneme svoj vlastný čas, aby sme ich odbremenili od fyzickej práce?

3. Aký máme vzťah k penzionovaným mužom, ktorí vypadli z práce a nenachádzajú novú orientáciu? Máme pre nich čas na rozhovor? Aký je môj vzťah k starým ľuďom, k starým rodičom? Neutekám od nich? Starám sa o to, aby mali pocit užitočnosti v tejto spoločnosti? Zahrňujeme ich starosti do našich modlitieb?

4. Ako sa ma dotýkajú sociálne problémy spoločnosti - alkoholizmus, kriminalita mládeže, delikvencia, rozvrátené rodiny? Čo konkrétne v tomto robím?

Pohľad teológa na problém samovraždy.

Pozrime sa teraz na tento problém z hľadiska teologického. Začnime citátom významného teológa z oblasti morálky Bernharda Häringa:

"Samovražda je hrozným útokom na zvrchované práva Boha, ktorý je jediným Pánom života a smrti. `Ja zabíjam, aj život navraciam` /Dt 32,39/. Samovražda sa priamo protiví každej základnej čnosti, ako i kresťanskej nádeji a láske. Je strašným poblúdením, skutkom proti prirodzenému pudu sebazáchovy, vrcholom nemiernosti a svojvoľnosti; je vzdorovitosťou voči Bohu, prejavom zúfalstva a zbabelosti, ktorá nechce čeliť ťažkostiam života. O osobnej vine samovraha, pravdaže, nemôžeme vynášať úsudok. Príčinou samovraždy je často akútna porucha duševnej rovnováhy. Ale stúpajúci počet samovrážd vážne pripomína kolektívny neporiadok, stratu zmyslu života, nedostatok úcty a lásky, unikanie pred utrpením a koniec koncov vzburu proti Bohu". /B.H. Náš zástoj v modernom svete, str. 352, Rím 1976/.

Poznámka: Za každým kolektívnym zlom a hriechom a neporiadkom sa skrýva osobné zlo, hriech a neporiadok jednotlivcov, ako dôrazne učí sv. Otec Ján Pavol II. v exhortácii "O pokání a zmierení". Preto skoro vždy je "akútna porucha duševnej rovnováhy" dôsledkom vedome žitého rozháraného životného štýlu, a tak neumenšuje osobnú zodpovednosť.

Okrem tejto poznámky ešte niekoľko slov na vysvetlenie a doplnenie.

Človek, ani nie pri nejako zvlášť intenzívnom a vedeckom pozorovaní, nemôže prehliadnuť, že v celej prírode, uprostred ktorej žije, nemá rovnocennú, ba ani čo len podobnú konkurenciu. Je skutočne výnimočný, vysoko nad všetkým. Už tento neodškriepiteľný fakt musí nútiť k poctivému zamysleniu, hľadaniu, zdôvodneniu a prijatiu svojho miesta uprostred sveta.

Pri hľadaní zmyslu, poslania a cieľa ľudského života nachádzame ako ústredný bod vo všetkých kultúrach a národoch, hoci v rozmanitej podobe, náboženstvo. Všeobecné základné prvky tohoto náboženského javu medzi inými sú napríklad:
1. Pôvod, aspoň nejakým spôsobom od nadprirodzenej bytosti.
2. Služba a kontakt s touto bytosťou.
3. Posmrtný život v tieni, alebo až v zjednotení s touto bytosťou.

Z toho vyplývajú základné hodnotové postoje:
1. Život je najväčší dar, má svoj zmysel a úlohy.
2. Žiť tento život je uskutočňovaním pridelenej životnej úlohy a tak naplnenie jeho zmyslu.

3. Smrťou sa život završuje a prechádza do života v intenzívnej komunikácii s absolútnou bytosťou.

Z nášho kresťanského hľadiska to možno definovať takto:
1. Život je dar od Boha, a to absolútne najvyšší.
2. Život je úloha od Boha a od jej vyplnenia závisí naplnenie hĺbky a zmyslu vlastného bytia a existencie
3. Smrť je prechod z formy života v čase v blaženú účasť na živote samého Boha, čo je posledné a absolútne naplnenie zmyslu ľudského bytia a existencie. To je - večná blaženosť.

Pretože však človek má slobodu vôle, môže svoj život nasmerovať i inak. I proti jeho vlastnému zmyslu. Konanie, ktoré vyúsťuje v existenciu proti Bohu, v opozíciu voči nemu, voláme hriechom a posmrtný stav takéhoto jestvovania - zatratením, a pre svoju definitívnosť večným.

Takto je vlastne"morálka" zharmonizovaním vlastného poznávania a všetkej činnosti s Božími darmi, ponukami, úlohami i požiadavkami v našom živote, aby mohol dospieť ku svojmu definitívnemu a absolútnemu završeniu vo večnej blaženosti.

Z toho vyplýva celkom určitá hierarchia hodnôt, cieľov a snažení v našom časnom živote, a pre dedičný hriech počítanie i so všetkými negatívami, ktoré sa však za nikdy nechýbajúcej pomoci Božej dajú pretvárať na hodnoty, a tak viesť k prehlbovaniu vnútornej duchovnej dimenzie nášho bytia. Tak ako hovorí sv. Pavol, že milujúcemu všetko slúži na dobré, a že súženia tohoto času sa ani len nedajú porovnať s veľkosťou slávy a blaženosti, ktorá nás čaká.

Preto v plnom rozsahu platia slová B. Häringa, že samovražda je útokom na zvrchovanosť Božiu, čin proti samej prirodzenosti, vrchol nemiernosti a svojvoľnosti, strata zmyslu života, nedostatok úcty a lásky - jednoducho vzbura proti Bohu.

Venujme sa ďalej mravnej pripočítateľnosti tohto činu.

Dnes pozorujeme tendenciu všetko pripisovať objektívnym, vonkajším a daným okolnostiam. Tak je to i so samovraždou. Často sa hovorí, že je vykonaná v poruche duševnej rovnováhy, či priamo v chorobe - psychóze, v nezvládnuteľnom afekte, či hysterickom záchvate.

Sú prípady, keď je to naozaj pravda, keď je osobnosť od narodenia permanentne porušená, alebo k poruche došlo bez osobného zavinenia. Ale pre všetky ďalšie prípady je tu obyčajne pozvoľná genéza, ktorá vychádza práve z vyššie spomínaného neporiadku v živote, neporiadku tak hodnotovom, citovom ako i vo všetkých ostatných oblastiach.

Je to najčastejšie, ako hovorí B. Häring, vrchol nemiernosti a svojvoľnosti, a býva u ľudí hrubo egoistických, egocentrických, poživačných, pohodlných... /Pýcha, lakomstvo, smilstvo, závisť, obžerstvo, hnev, lenivosť - sedem hlavných hriechov, sedem prameňov, ktoré ľahko môžu vyvrcholiť v samovražde./ Každý z týchto ľudí sa pre takýto štýl života slobodne rozhoduje, vyhovuje mu, ťaží z neho a nie je ochotný ho zmeniť, lebo to by si vyžadovalo zmeniť naozaj veľa a vidieť i druhých. Takto sa pozvoľne vyvíja chorobný profil osobnosti, ktorý sa skôr či neskôr musí konfrontovať s realitou a práve tu niekedy dochádza k spomínaným dramatickým zvratom. Dlho budované postoje a celý vnútorný svet sa rozbíja na realite - riešením je prinajmenšom uzavretie sa do depresívnej izolácie alebo agresívne domáhanie sa stratených pozícií, často i krajným spôsobom pokusu o samovraždu, zbabelým a zúfalým únikom v zničení seba, neraz s pozadím pomsty voči pozostalým.

Cesta späť je jedine v Kristovej výzve: Metanoite - konajte pokánie, zmeňte zmýšľanie, lebo sa priblížilo Kráľovstvo Božie. Ako vraví sv. apoštol Pavol: "Vyzlečte starého človeka a oblečte sa v Krista. Staňte sa novým stvorením". Alebo ako inde hovorí Ježiš:"Kráľovstvo nebeské sa dobýja násilím a len násilní sa ho zmocňujú" A najväčšie násilie je premôcť samého seba.

Vývoj **samovražednosti** - porovnanie rokov 1971 a 1985:

	rok	ČSR	SSR	ČSSR
dokonané samovraždy:	1971	2 220	538	2 758
	1985	1 521	748	2 269
samovražedné pokusy:	1971	6 179	1 319	7 498
	1985	3 307	1 153	4 460

Prameň: Zdravotnická statistika ČSSR, Sebevraždy, 1985, Praha, ÚZS 1986

samizdat.sk

M o j a h o d n o t a

Aká je moja hodnota?
Často zdá sa mi nulová.
Plus, mínus rovná sa nule.
Aké je to matematicky jednoduché.
Moje slabosti vyplávajú na povrch
v celom svojom množstve
aspoň raz do mesiaca.
Je toho neúrekom, Pane.
Snáď nájde sa i nejaký ten skutok dobra,
lásky a ovládania.
No často nevidím blížneho,
nepočujem jeho slová,
nepodám pomocnú ruku,
ovládne ma ľahostajnosť,
otupenosť zmyslov.
Nechcem už vyratúvať,
chcem už konať!
Nechcem sa ocitnúť zrazu
niekedy pod bodom mrazu.
Moje vnútro nesmie sa
označiť mínusom.
Stav, keď prevláda slabosť
a hriech nad dobrom.
Pane, tu som.
Som veľmi slabý tvor.
No oči, uši, srdce mi otvor
pre pravé ideály,
skutočnú lásku.
Aby už vo mne
mínusy neprevládali,
aby trpezlivosť, pokora, obeta
samozrejmosťou sa mi stali!

Sláva Nitrová

Vyhlásenie
k deportáciám židov zo Slovenska

Nielen jednotlivci, ale i národy majú svoje vedomie a jeho historickú kontinuitu. Majú sebavedomie, v ktorom môžu konať dobré i zlé činy. A majú i svedomie, ktoré dobré činy schvaľuje a pre zlé im robí výčitky.

Toto všetko máme pred očami, keď myslíme na udalosti, ktoré sa stali uprostred druhej svetovej vojny s našimi spoluobčanmi a bratmi židovského pôvodu. Pred 45-timi rokmi sa uskutočnili nezákonné deportácie desaťtisícov Židov, mužov, žien, detí a starcov zo Slovenska. Deportáciám predchádzali právne aj praktické opatrenia, ktoré nastoľovali diskrimináciu a násilie voči židovským spoluobčanom. Spomedzi týchto opatrení treba spomenúť adaptáciu norimberských rasových zákonov na Slovensko. Deportácie a ďalšie protižidovské opatrenia boli v slovenských rukách. Väčšina z týchto deportovaných židovských obyvateľov zahynula potom v nacistických koncentračných táboroch.

My, príslušníci mladších generácií, vrátane generácie šesťdesiatročných, ktorí boli v čase vojny príliš mladí a nezúčastňovali sa verejného života, nemali sme osobne podiel na zločinoch, ktoré sa v týchto časoch stali s našimi židovskými spoluobčanmi. Udalosti, o ktorých hovoríme, napriek tomu prežívame ako ťarchu a neľudskosť, ktoré nielen odsudzujeme, ale nad ktorými chceme vyjadriť i hlbokú ľútosť a za ktoré chceme odprosiť všetkých živých príbuzných týchto obetí neľudskosti i všetkých príslušníkov ich národa, keďže doteraz to neurobil z rozličných príčin nikto zodpovedný z nášho stredu.

Tento prejav ľútosti a odprosenia nechceme oslabovať tým, že by sme rozoberali historické pozadie v našom národe v jeho minulosti. Ponechávame historikom i spravodlivé posúdenie celkovej absurdnej medzinárodnej situácie tých čias, v ktorej sa všeobecne ustupovalo pred násilím, v ktorej existovali neslýchané tlaky, čo obmedzovali priestor celkom slobodného konania, nechceme hovoriť ani o prejavoch odporu proti prenasledovaniu našich židovských spoluobčanov zo strany vtedajších predstaviteľov cirkví, ani nechceme rozvádzať pomoc, ktorú poskytli mnohí v našom národe našim židovským bratom, neľudsky stíhaným - to všetko ponechávame spravodlivému súdu dejín. Nechceme totiž nijako v tomto našom vyhlásení oslabiť to jediné, čo považujeme za potrebné vysloviť: hlbokú ľútosť a opravdivé odprosenie za všetko to, čo sa s našimi židovskými spoluobčanmi a bratmi v skutočnosti stalo, keď väčšina z nich bola zločinne vyvezená a potom usmrtená v nacistických koncentračných táboroch.

Za mŕtvymi môžeme už len smútiť, alebo veriaci spomedzi nás sa za nich s hlbokou ľútosťou modliť. Ich živých príbuzných a ostatných príslušníkov národa po celom svete by sme však chceli odprosiť v mene nášho svedomia, v mene ľudskosti a kresťanskí signatári i v mene náboženskej viery, ktorú sa usilujeme prežívať a ktorej korene cez Starý Zákon sú nám spoločné s národom Izraela.

K tomuto vyhláseniu nás pohýňa tiež skutočnosť, že na Slovensku niet dôstojného pamätníka, ktorý by pripomínal túto najväčšiu kolektívnu tragédiu v našich dejinách. Taktiež synagógy, tieto niekdajšie centrá židovských náboženských obcí na Slovensku a židovské cintoríny, sú v žalostnom stave a postupne zanikajú.

Protižidovské opatrenia a najmä vyvezenie židovských obyvateľov zo Slovenska popreli princípy, ktoré by sme chceli vidieť ako nosné pri tvorbe slovenskej budúcnosti - rovnosť všetkých bez ohľadu rasy, tolerancia, sloboda vyznania, demokracia, zákonnosť, láska medzi ľuďmi. V nádeji na takúto budúcnosť medzi ľuďmi i národmi predkladáme príslušníkom židovského národa pred tvárou sveta toto naše úprimné vyhlásenie.

Október 1987

Signatári Vyhlásenia k deportáciám Židov zo Slovenska:

Dominik Tatarka, spisovateľ
Hana Ponická, spisovateľka
Jozef Jablonický, historik
František Mikloško, matematik
Ján Čarnogurský, právnik
Vincent Hložník, ak.mal.,nár.umelec
Jozef Hlinický, architekt
Eva Trizuljaková, akad. maliarka
Roman Berger, hud. skladateľ
Vladimír Haviar, kardiológ,univ.prof.
Milan Rúfus, básnik, nár. umelec
Alojz Gabaj, robotník
J.Ch. Korec, kat. biskup bez št. súhl.
Martin M. Šimečka, spisovateľ
Vladimír Jukl, matematik
Helena Gondová, úradníčka
Ján Langoš, výskumný pracovník
Daniel Fischer, akad. maliar
Marek Huba, akad. sochár
Ladislav Čarny, akad. maliar
Milan Bočkay, akad. maliar
Miro Bázlik, hud. skladateľ
Eugen Suchoň, hud.sklad.,nár.umelec
Katarína Lazarová, spisovateľka

List prof. Smolíkovi

Valdénska cirkev navrhla "moratórium všetkých ekumenických stykov s rímskokatolíckou cirkvou počas mariánskeho roku". ThDr. Josef Zvěřina k tomu zaujal stanovisko v liste, ktorý uverejňujeme.

Prof. Dr. Josefu Smolíkovi
Komenského fakulta, Praha

V Praze dne 19. srpna 1987

Vážený bratře,

vzpomínám, jak jste na "Živé teologii" /tuším r. 1969/ k tématu o Marii pronesl slova, že s nerozdělenou církví uznáváte Marii jako THEOTOKOS a jako prvního svědka víry. To jste také vyčetl z encykliky Jana Pavla II. Redemptoris Mater, jak píšete v Křesťanské revui 5/1987. Proto sa na Vás obracím s prosbou. Nedovolte "ochlazení ekumenických styků", jak sa obáváte. Ujměte se také, prosím, úlohy prostředníka s valdenskou církví, která navrhuje "moratorium všech ekumenických styků s církví římskokatolickou po dobu mariánského roku".

Dívám se na tu encykliku - čtu svědectví Justina, Ireneje, Tertulliána, Origena, Ambrože, Epifania, Germána z Cařihradu, Sofronia z Jeruzaléma, Jana z Damašku, Odndřeje z Kréty a jiných svědků nerozdelené církve. Ovšem i koncil Efezský, Chalkedonský a nejčasteji II. vatikánský. Nevidím v encyklice nic, co by nebylo dávno "katolické" nebo ústupek II. vatikánskému sněmu - ba zdá se mi, že je tam velmi málo nového. Slyšel jsem v těchto dnech Oekumenische Morgenfeier z Vídně, kde různá vyznání vyjadřovala vpravdě ekumenický postoj - ne tedy římskokatolický - k posledním mariánským dogmatům katolické církve. Mám dokonce dojem, že tu encykliku by mohl podepsat i Martin Luther.

Ale jeden protestantský teolog v tom vysílání řekl: "Ale já jsem teolog 20. století". Takže nestačí pohled zpět. Také encyklika vybízí k dalšímu promýšlení a domýšlení, vysvětlování a řešení sporných otázek. Není tedy v duchu Kristově ani ochladnutí ani moratorium /srv. Jan 17,11n/. Je třeba lásky, která nikdy nezanikne /1 Kor 13,8 et passim/, modlitby a dialogu. Možno mít námitky proti nejakému detailu, ale rušit snahu o jednotu sa mi zdá přílišné.

Mariánský rok možno chápat jako katolické specifikum - pro církve vzešlé z Reformace nezávazné, ale nemusí být příčinou pohoršení, jako nebyly příčinou pohoršení nám oslavy Lutherovy. Dokument smíšené komise lutersko-

příležitost k společné poctě - "Martin Luther, svedek Ježíše Krista". Připomíná to znovu Dokument též komise z r. 1985. Dovolte mi ještě uvést "hlas zdola". Včera sjem slyšel z Deutschlandfunk evangelickou farářku mluvit krásně o Marii, sestře Lazarově; snad je možno mluvit krásně i o Marii, matce Ježíšově.

Další kroky, ke kterým vyzývá Jan Pavel II., by měli být opravdu co nejvíc společné. Nejen pro sbližování stanovisek "in hoc puncto", ale pro jiné úkoly, ke kterým nás vyzývá naše doba. Jiste víte, že žena ve světe i v církvích nemá to místo, které jí náleží /konstatuje to i ona farářka v uvedenem "ranním rozjímání"/. Upadl smysl pro mateřství a sesterství - telesné i duchovní. Je mnoho dalších skutečností, ke kterým musí být přizvány ženy. Dovolte mi malý skok do dějin: kdysi, v dobách rytířských, mariánská úcta přispěla k úctě vůči ženě, kterou barbaři neměli; není tu šance rytířům 20. století, v době dnešních barbarů, pro hlubší spravedlnost, úctu, hodnocení a poslání ženy - a to hlubší šance, než nabízí sekularizovaná emancipace a nesprávný feminizmus? "Zde zavěsilo křesťanství v Marii svatou ikonu čistého lidství, jak vyšlo z Božích rukou" /R. Laurentin/.

Vážený bratře, opravdu sa hrozím, že by mariánská úcta či Maria sama měla být překážkou ekumenickým snahám. Především překážkou toho základního, duchovního ekumenismu, o kterem mluví uvedený dokument z r. 1985 /č.9/. Proto Vás, bratře, naléhavě prosím o službu smíru, neboť Bůh "složil v nás to slovo smíření" /2 Kor 5,19/. Zdá sa mi, jak říkal M. Luther, "jistým znamením zlé vůle", když se paušálně obviňuje Jan Pavel II. z pohybu zpět, před II. vatikánský sněm. Nebudu vypočítávat jeho četné kroky vpřed, vstříc církvím vyšlým z Reformace.

Modleme se společne k Bohu a Kristu - my přidáme podle našeho zvyku i prosbu k Marii v duchu communio sanctorum - za"jednotu Boží rodiny", jak říká encyklika.

Ve společenství víry a bratské lásce:

Josef Zvěřina
Pravoúhlá 45
150 00 Praha 5

List týždenníku svetových aktualít a zaujímavostí

Šéfredaktor týždenníka EXPRES odpovedal na list Mons. V. Trstenského adresovaný redakcii. Uverejňujeme tu odpoveď šéfredaktora i repliku Mons. Viktora Trstenského.

PRAVDA, Tlačový kombinát KSS
EXPRES, Týždenník svetových aktualít a zaujímavostí
898 23 Bratislava, Leninovo nám. 12

Mons. V. Trstenský
Čsl. armády 121
028 01 Trstená

Vážený pán Trstenský,

svoje detstvo som prežil v obci, kde veľkostatkár vládol nad vyše polovicou obyvateľstva. Videl a zažil som v akej strašnej biede žili tí, čo od 6. ráno do 6. hodiny večer dreli - za 10 Kčs /ženy za 7.- Kčs/. Bývali v bírešniach i dve početné rodiny spolu. Mnohé mali po 6 až 16 detí, no o rodinných prídavkoch, mater. dovolenkách a iných sociál. vymoženostiach ani len nesnívali.

samizdat.cz

Starci, keď nemohli pracovať, šli po žobraní. A vy píšete o útlaku a krivdách, ktoré naše socialistické zriadenie pácha na obyvateľoch tejto krajiny. Ako len strašne nenávidíte náš socialistický štát, ktorý podľa Vás spáchal hriech, keď zbavil ľud jarma vykorisťovateľov. Vaše pero namáčate do žlče, Vaše oči zastiera slepota. Vaše riadky nás len povzbudzujú ďalej odhaľovať, hoc i čachre a hriechy Vatikánu.
V mene spravodlivosti a pravdy.

S pozdravom

Karol Hulman
šéfredaktor

Bratislava 4.8.1987

vlastnoručný podpis

+ + + + + + + + + + + + + + + + + + + +

Titl.
E X P R E S
Týždenník svetových aktualít
a zaujímavostí

898 23 Bratislava, Leninovo nám. 12

Trstená 14. augusta 1987

Vážený pán redaktor,

Vaša "pochvala", ktorou ste ma "poctili" vo svojom liste zo 4. augusta 1987, ma neprekvapila. Nemohla byť "krajšia". Ďakujem za otvorenosť. Revanšujem sa tiež otvorenosťou.

Teším sa, že naše štátne zriadenie sa riadi snahou, i keď okyptenou, sprístupniť človekovi isté práva, ktoré potrebuje, aby mohol žiť naozaj ľudským životom, teda byt, pokrm, šatstvo, prácu, pomoc v chorobe, starobe, právo na založenie rodiny, právo na ochranu - pravda len čiastočne - súkromného života, vzdelanie, právo na odpočinok...

Nie je to však milosť zo strany nášho zriadenia, lež povinnosť, ktorú prevzalo na seba vtedy, keď sa stalo absolútnym vlastníkom tých výrobných a vyživovacích prostriedkov, ktoré mali občania pred znárodnením ako prameň zachovania a zveľadenia svojho života a vykupujú si ho svojou kvopotnou prácou na rozličných pracoviskách - viď napr. dojičky a krmičky na družstvách, robotníkov v železiarňach, v baniach, v lesoch, na stavbách...

Chybou minulosti bolo, ak vedúce kruhy štátov nedbali o základnú povinnosť tak sa starať o človeka, aby necítil nijakú ujmu a krivdu. Táto nedbanlivosť, žiaľ, nie je ani teraz zriedkavosťou, a to i v štátoch socialistických. Zaujímavé je však, že ani v tých krušných dobách hmotného nedostatku nebolo toľko rozvrátených rodín, zabíjania nenarodených a ani iných do neba volajúcich zločinov, koľko je ich teraz aj v tých hospodársky najvyvinutejších krajinách.

Ťažko je preto jednoznačne odsúdiť minulé režimy, ich vedúcich a rozličné spoločenstvá, ktoré hýbali minulosťou. Keby bolo pravdou, že všetko, čo dosiaľ bolo, páchlo hnilobou, dnes by nebolo ani nás, ale ani tých premnohých diel v stavebníctve, v hospodárstve, v technike, v umení, v literatúre... atď., ktrými sa pýšime a na ktorých staviame svoju prítomnosť. Kto z "jasnovidcov" nám povie, čo ostane z našich "babylonských veží" po stáročiach, ba možno po desaťročiach?

Príčinou prípadných chýb nebola len hrabivosť, sebectvo a iné nečnosti tých či oných vládcov a zemepánov, lež i, a najmä vedomé obchádzanie, zaznávanie a potupovanie prirodzených a Božích zákonov, ktoré Stvoriteľ vštepil do ľudských srdc, aby upravovali súkromný i spoločenský život ľudskej rodiny a jej vzájomné spolunažívanie. Túto skutočnosť dokazujú najmä režimy s ateistickou ideológiou.

Nemalou brzdou hospodárskeho, technického a tak i sociálneho rozvoja ľudstva bola a ešte i teraz je v mnohých krajinách sveta zaostalosť v myšlienkovom vývoji človeka, ktorý len postupne prichádza na podnety čoraz viac a lepšie využívať zdroje nielen zeme, ale všetkých prístupných častí vesmíru pre jeho potrebu. I v tzv. vyspelých kapitalistických krajinách pred niekoľkými desaťročiami nebolo možno hovoriť o blahobytnom živote ich obyvateľov. Teraz sa však skoro topia v hmotnom blahobyte, aj napr. tzv. starobné podpory, detské prídavky atď., sú tam na vysokej úrovni. Teda tá Vami spomínaná starostlivosť o človeka nie je výdobytkom len socializmu, ktorý v hodnotení práce nie je veľmi ďaleko za veľkostatkármi, čo podľa Vás dennú drinu odmeňovali siedmimi či desiatimi korunami, pravda, čo vy nepíšete, s prídavkami rozličných naturálií, včítane bytu, aký v tom čase mali naši roľníci na Orave a inde, vykurovania, kúska zeme na zemiaky, zeleninu... Porovnajte k tomu vtedajšiu kúpnu hodnotu koruny s terajšou, keď desať korún bolo cennejších ako terajších 100 Kčs. Ani starobné a rodinné prídavky a iné dobrodenia nie sú darom socializmu, hradené sú totiž neprimeraným zdanením príjmu slobodných pracovníkov a nie menej otrockou prácou bezpočetných väzňov roky a roky pracujúcich za biednu stravu a za pár korún tzv. vreckového. To je moja osobná skúsenosť, ktorá vyváži Vašu, lebo som jednak oveľa starší a všetky tzv. krivdy i dobrodenia viacerých režimov som okusoval na vlastnej koži; napr. pracoval som v lese za 30.- až 40.- Kčs denne. Nebolo to lepšie ani na stavbách a iných pracoviskách.

Ťažké žaláre a koncentráky v počte 24 ani nespomínam, sú hanbou socializmu a stačili by na to, aby som ho nenávidel, ako to on hlása, keď ide o jeho protivníkov. Som však veriacim a kňazom, ktorý pri všetkých kritikách a odsudzovaniach neprávosti svojich protivníkov, musím ich milovať a dobre im priať, ba i pomáhať, keby to bolo potrebné, a za nich sa modliť.

Je však otázka, či môže človeka uspokojiť len a jedine plnosť žalúdka, hmotný blahobyt, kultúrne vycibrenie rozumu... Zdá sa, že veru nie! Mnohí ľudia, či na západe, či na východe, vravia: "Chlieb je prvoradý. Keď má človek chlieb, všetky jeho potreby sú vyriešené. Vtedy je počestný, nábožný, pokojamilovný, žena je bezúhonná, rodina stojí na nohách".

Prečo vraj človek zúri, dopúšťa sa dokonca ukrutnosti? Preto, že mu chýba chlieb. Prečo preklína? Prečo rodinné nesvornosti, rozvodovosť? Prečo krádeže, prečo kriminalita??? - pre hlad, pre hlad, pre hlad! Dobre, ale vo viacerých hospodársky vyspelých krajinách a ako tvrdíte ani u nás, chlieb nechýba, a predsa nie sú ľudia ozaj šťastní. A medzi boháčmi tiež nechýbajú vrahovia, samovrahovia - v USA sa ročne zmárni niekoľko milionárov. Nechýbajú tam ani násilníci, lakomci, cudzoložníci. Ani u nás nie sú výnimkou. Viď nedávny proces v Bratislave. Nebezpečne u nás rastie rozvodovosť, množia sa potraty...

Ako to, že medzi filmovými, divadelnými a varietnými hviezdami sa nájdu také, čo dobrovoľne zamieňajú nebo svojho umenia za nízke brlohy, hoci majú skvelé postavenie?

Štatistiky dokazujú, že najvyššie percento samovrážd nepripadá na najchudobnejšie kraje. V USA za posledných niekoľko rokov bolo päťdesiattisíc samovrážd mladých ľudí. Rozkošná Viedeň je podľa úradných štatistík na prvom mieste medzi mestami samovrahov. V pomerne blahobytnom Maďarsku sa počet samovrahov nebezpečne vzmáha. Ani u nás nie je ich počet zanedbateľný.

Má teda - alebo nemá chlieb tú božskú silu, aby vyliečil každú pliagu a obšťastnil každého človeka? Alebo či skôr okrem chleba je potrebná aj sloboda, počestnosť, čnosť, bratstvo a nadovšetko náboženstvo, ktoré zdôvodňuje morálku a vyžaduje lásku?

Len keď veríme v Sudcu, rešpektujeme zákon. Len keď veríme v Otca, cítime, že sme bratia.

Bez chleba sa nedá žiť, ale bez náboženstva sa zabíja: "Homo homini lupus" - človek človekovi je vlkom.

Nie je veru frázou: "Človek nežije len z chleba, ale z každého slova, ktoré vychádza z úst Božích" /Mt 4,4/.

Pokiaľ budú ľudia veriť len svojmu prospechu a budú zanedbávať potreby duchovné, ich údelom budú vždy len boje a dedičstvom len slzy a krv. Pretože ak pre nich nejestvuje Boh, a okrem zemských dobier niet nijakých iných dobrot, tak platí len jediný zákon: blažený, kto príde prvý a prvý sa zmocní dobier tejto zeme. Tak sa spoločenský život zredukuje na zvernicu vlkov, kde sa jeden ruve s druhým o korisť. Nebudeme bratmi, ale všetci budeme nelútostnými sokmi. Keby všetci ľudia počúvali slovo Božie: "Nerobte iným to, čo sami nechcete, aby sa robilo vám", nikdy by sme nepoznali hrôzy krviprelievania a vojen. Na začiatku každého konfliktu je prestúpenie zákona Božieho, teda chýba tu náboženstvo. Najvyššie ľudské hodnoty ako pokoj, spravodlivosť, počestnosť i sám život, sú ohnivami železnej logickej reťaze, ktorá visí na prvom ohnive, a tým je náboženstvo, ktoré nás spája s Bohom /Giovanni Albanese/. Ostáva teda pravdou: "AK VOĽAKTO OPOVRHUJE OLTÁROM A ČNOSŤOU A KRIČÍ: VLASŤ! VLASŤ!, NEVERTE MU, JE VLASTENECKÝM FARIZEJOM A NAJHORŠÍM OBČANOM" /Revolucionár Silvio Pellico 1789-1854/.

Nuž, nie pre to, že "strašne nenávidím socialistický štát" /citát z Vášho listu/, ale preto, že milujem svoju vlasť i svoj národ, píšem o krivdách, ktoré sa v tej našej vlasti páchajú na našom národe, keď sa mu upiera možnosť a právo starať sa nielen o telo, ale aj o svoju dušu, aby bol ozaj šťastný i v socialistickom štáte. Tak som napísal aj pánu JUDr. J. Šujanovi v liste, ktorý pripájam. Viem totiž, a v tom presvedčení ma utvrdzuje nielen moja dlhá krížová cesta, lež aj cesta všetkých tých státisícov, medzi nimi aj straníkov, ktorí ňou doposiaľ stúpajú, že: "Keď sa Božské práva zaznávajú, alebo sa im prekáža, musíme ich brániť, aj keby to znamenalo bojovať. Pokoj nemôže byť tam, kde sa šliapu Božie záujmy" /Rupert Mayer, 1876-1945, utrápený hitlerovským novopohanským nacizmom/.

V mene pravdy, lásky, pokoja.

S pozdravom

Mons. Viktor Trstenský
r.k. kňaz m.sl.

Na vedomie:

Najdôstojnejší otcovia biskupi a ordinári v ČSSR
Dr. Gustáv Husák, prezident ČSSR
Dr. Peter Colotka, CSc., predsada vlády SSR
Hromadné oznamovacie prostriedky v ČSSR

V y z n a n i e

S v i a t o s l a v a N i k o l a j e v i č a R ö r i c h a

"Literaturnaja gazeta" z 3.6.1987 priniesla rozhovor dopisovateľky Iriny Mamaladze so Sviatoslavom Nikolajevičom Röríchom, maliarom, synom význačného ruského maliara, archeológa, cestovateľa, národopisca a orientalistu Nikolaja Konstantinoviča Röricha /1874-1947/ a bratom orientalistu Jurija Nikolajeviča /1902-1960/. Životné osudy Röríchovcov boli späté s Indiou, odkiaľ najmä otec Nikolaj a jeho syn Jurij podnikali vedecké výpravy do Číny, Tibetu, Sinkiangu a inde.

Sviatoslav Nikolajevič Rörích sa narodil 23.10. /5.11./ 1904 v Peterburgu. Od r. 1919 študoval architektúru na Kráľovskej akadémii umení v Londýne, neskôr na Kolumbijskej a Harwardskej univerzite v USA. V r. 1923 prvý raz

navštívil Indiu a od r. 1936 tam žil až do poslednej doby v Bangalúru v štáte Maisur. Pokračoval v tradíciách neskoršej otcovej tvorby, maľoval portréty, symbolické a žánrové kompozície, a osobitne sa venoval krajinomaľbe /Himaláje, Západ slnka, Večný život, Útesy a i./. V rokoch 1960 a 1974/75 navštívil ZSSR pri príležitosti výstavy diel jeho otca.

V rozhovore s korešpondentkou Literaturnej gazety Sviatoslav Nikolajevič vyslovil veľa myšlienok, v ktorých sa prejavila jeho vysoká duchovná kultúra, príznačná pre Röerichovcov vôbec. Uvádzame aspoň niektoré z jeho výrokov, ktoré hovoria k našej dobe a spoločnosti:

Pestovanie dobra v sebe je imunitou proti zlu. Je to vskutku veľmi jednoduché, ale zároveň aj veľmi zložité. Koniec koncov, čo chceme? Chceme dokonalejší život. Šťastnejší a bohatší. Nie bohatý vonkajšími podmienkami, to nie. Pravda, je dobre keď sú, ale to nie je to hlavné. Bohatstvo je to, čo nosíme v sebe, to, v čom je naša hodnota, čo môžeme a máme v sebe rozvíjať.

Ako bolo svojho času povedané, viera bez skutkov je mŕtva. Prirodzene, náš život pozostáva aj z fyzických skutkov, a to sú tie skutky, ktoré sa treba usilovať vykonávať čo najlepšie. Človeku je daná možnosť zlepšiť aj seba, aj svoj vzťah k ľuďom, i vlastný život.

Dopisovateľka sa Sviatoslava Nikolajeviča medziiným spýtala: "Čo myslíte, prečo v duchovnom živote mladého pokolenia na celom svete také význačné miesto začali zaujímať filozofické a nábožensko-mystické učenia Východu? Vari to hovorí o tom, že sa mravná skúsenosť kresťanstva vyčerpala?"

Na to Sviatoslav Nikolajevič odpovedal: "Viete, indická filozofia poskytuje kľúče k riešeniu mnohých otázok. Veď ľudia tam nad nimi premýšľali nejedno tisícročie, mali čas aj na myslenie, aj na asociácie. Táto múdrosť je obsiahnutá v ich spisoch - prečo by sme ju teda nevyužili?"

Na iných miestach Sviatoslav Nikolajevič medziiným povedal: Šťastný človek je vnútorne slobodný, lebo ho nič nezväzuje. Pravda, to neznačí, že by strácal svoje náklonnosti, sympatie, záľuby. Naopak, dokonalý človek sa vždy bude usilovať dosiahnuť iný, dokonalejší stav. Ničmenej, taký človek je vnútorne nezávislý, a to je hlavné.

Viete, žijeme toľko, koľko žijeme. Skôr či neskôr budeme musieť odísť. A tam, kam odídeme, nič si nebudeme môcť zobrať so sebou z toho, čo nás obklopovalo v našom živote. Rockefeler, napríklad, nahromadil milióny z nafty, onemocnel na ťažkú chorobu a pomaly umieral. Jeho stav bol žalostný, rozdal všetky svoje peniaze, založil rozličné organizácie, nadácie. Peniaze mu už boli nanič, zomrel na svojom statku neďaleko New Yorku.

A potom taký chýrny Kodak, stretali sme sa s ním, Nikolaj Konstantinovič i ja. Bol veľkým mecénom, mal rád hudbu. Veľa vykonal, žil na vysokej nohe, ale čosi, čo človeku dáva uspokojenie a šťastie, mu uniklo. Svoj život skončil samovraždou. To značí, že všetko čo mal, nebolo to pravé. Vynaložil celý svoj život na čosi, čo ho nemohlo uspokojiť.

Otázka: Veríte, že možno nájsť seba aj v tradičných rámcoch pravidiel morálky, obvyklých pre európskeho človeka?

Odpoveď: Prirodzene, nejde o to, čie sú tie pravidlá, ale aká je ich podstata. Ja si, napríklad, cením a mám rád opravdivé kresťanstvo. Nie také, aké sa k nám dostalo cez stovky rúk, lež pôvodné, pravdivé, akému učil Kristus.

Otázka: Vás, ako aj Tolstého, neuspokojuje jeho terajšia konfesionálna stránka, dogmy?

Odpoveď: Viete, úsilie o dobro, vedomie dobra, nachádza sa v nás samých. Dogmy, to je vonkajší prejav, ale nenájdeme v nich nič, ak si vnútorne neuvedomíme, nepocítime potrebu dobra. Vyrozprávam vám jedno podobenstvo Leva Tolstého.

Na jednom ostrove žili traja pustovníci a preslávili sa svojím odriekavým životom. Počul o nich istý biskup a zaumienil si, že ich navštívi a osobne sa presvedčí o ich úspechoch. Biskup sa so svojimi ľuďmi priplavil na člne na ostrov, prišiel k pustovníkom a opýtal sa ich: "A `Otče náš` viete?" Tí sa počudovali a odvetili, že o ničom takom nepočuli. Biskup ich začal učiť madlitbu. V podvečer sa rozlúčili a biskup so svojimi ľuďmi odrazili od brehu. Keď už bola loďka dosť ďaleko, biskup zrazu vidí, ako traja pustovníci, brodiac sa vodou, bežia k jeho loďke. Keď sa k nej priblížili, povedali, že slová modlitby zabudli. Vtedy im biskup riekol: Aj tak ju nepotrebujete.

Na čo myslím, ak mám hovoriť o súčasnosti? Že nie je dôležitá dogma, teória, lež živé upriamenie na čosi, čo je oveľa krajšie, dôležitá je vnútorná energia, ktorá by človeka dvíhala na vyšší stupeň. To mal na zreteli Serafim Sarovskij, keď na otázku načo je potrebné postiť sa a modliť, riekol: Aby na nás Duch Svätý zostúpil. Vidíte, ako je prospešné z času na čas si prečítať myšlienky veľkých ľudí a zamyslieť sa nad nimi...

P r e š o v s k é
g r é c k o k a t o l í c k e b i s k u p s t v o

Zriadenie gréckokatolíckeho biskupstva v Prešove časovo zapadá do obdobia, v ktorom došlo k významným zmenám cirkevného zriadenia na našom území. V roku 1776 je rozdelené Ostrihomské arcibiskupstvo a vznikajú diecézy Banská Bystrica, Rožňava a Spiš. V roku 1804 je rozdelené Egerské biskupstvo a vzniká diecéza Košická /spolu so Satmárskou/. V tom čase všetci katolíci byzantsko-slovanského obradu /gréckokatolíci/ žijúci v severovýchodnom Uhorsku patrili do Mukačevského biskupstva. Toto však bolo už príliš rozľahlé /začiatkom 19. stor. ho tvorilo 14 arcidiakonátov, 61 dekanátov, 729 farností/ a tak koncom 18. storočia boli pre lepšiu administráciu ustanovené vikariáty v Marmaroši, v Satumare a v Košiciach. Keďže sa však pre nový vikariát nepodarilo získať v Košiciach vhodné budovy, prenieslo sa jeho sídlo do Prešova, kde mu boli určené budova a kostol zrušeného minoritského rádu. Z tohoto vikariátu sa vyvinulo Prešovské biskupstvo. O jeho zriadení rozhodol cisár František I. v roku 1816. Kanonicky bolo ustanovené Piom VII., bullou "Relata semper" vydanou 22.9.1818. Ustanovenie a zabezpečenie normálnych podmienok pre biskupstvo bolo spojené s mnohými ťažkosťami a problémami a tak prvý biskup Gregor Tarkovič /1816-1841/, hoci bol menovaný už v roku 1816 a potvrdený sv. Stolicou v roku 1818, bol vysvätený až 17.6.1821 v Krásnom Brode. Po ňom diecézu spravovali: biskup Jozef Gaganec /1842-1875; adaptoval katedrálny chrám pre byzantský obrad, prestaval biskupskú rezidenciu, založil internát pre chudobných žiakov, spolu s rusínskym buditeľom kanonikom A. Duchnovičom založil "Spolok sv. Bazila Veľkého", bol zakladajúci člen Matice slovenskej/, biskup Dr. Mikuláš Tóth /1876-1882; založil v r. 1880 diecézny seminár/, biskup Ján Vályi /1882 - 1911; z vlastných dôchodkov dal postaviť učiteľský ústav/, biskup Dr. Štefan Novák /1913-1918/, generálny vikár Dr. Mikuláš Rusnák /1918-1922/, apoštolský administrátor biskup Dr. Dionýz Nyarady /1922-1927/, biskup Pavol Gojdič /1927-1950/.

Prešovské biskupstvo malo a má svoje špecifiká plynúce najmä z obradu, svojej polohy a predchádzajúcich dejín. Do jeho dejín mimoriadne zasahovali a zasahujú historické, národnostné, kultúrne, sociálne i politické momenty. O svoje práva sa tu vždy hlásili Rusíni, Ukrajinci, Slováci a Maďari. Niekoľkokrát počas existencie biskupstva sa menili hranice štátu i diecézy. V druhej polovici 19. storočia začína pôsobiť silný maďarizačný tlak, ktorý vrcholí začiatkom tohoto storočia. Prejavil sa i pri menovaní biskupov

a jeho výsledkom bolo aj vytvorenie Hajdudorožského biskupstva v r. 1912, kam pripadla aj časť Prešovskej diecézy. V tomto období sa objavuje aj pravoslávne hnutie, ktoré vyvrcholuje po 1. svetovej vojne a utvorení prvej republiky prezidenta Masaryka s jeho tendenciou "Preč od Ríma!".

Za tohoto stavu sa v r. 1927 stáva Prešovským biskupom bazilián Pavol, vlastným menom Peter Gojdič. Pod jeho vedením dochádza k obrode a najväčšiemu rozmachu v dejinách diecézy. Zaslúžil sa predovšetkým o duchovnú obnovu kňazov a veriacich. Založil alebo rozšíril viaceré diecézne inštitúcie duchovného, sociálneho i kultúrneho rázu /kláštory, sirotinec, dievčenský a chlapčenský internát, spoločnosť Petra, ruské gréckokatolícke gymnázium ap./. Založil nové farnosti /okrem iných Prahu a Bratislavu/.

V roku 1817 malo biskupstvo 193 farností so 148 987 veriacimi, v roku 1930 bolo 213 701 veriacich /a 9 067 pravoslávnych/, v roku 1948 malo biskupstvo 241 farností, 328 kňazov a 305 645 veriacich /pravoslávnych bolo asi 10 000 na Slovensku a 35 000 v celej ČSR/. V roku 1947 bol vymenovaný a vysvätený pomocný biskup Dr. Vasiľ Hopko.

V roku 1950 bola činnosť Prešovského biskupstva nezákonným spôsobom a proti vôli prevažnej väčšiny kňazov a veriacich na základe tzv. "Veľkého sobora", konaného 28.4. v Prešove, zrušená. Nasledovalo zatknutie biskupov a kňazov, ktorí odopreli prestúpiť na pravoslávie /bola ich väčšina/. Biskup Gojdič, odsúdený na doživotie, zomrel vo väzení v Leopoldove 17.7.1960 v povesti svätosti. Biskup Hopko bol vo väzení do roku 1963 a potom prevezený na nútený pobyt do Oseku v Čechách. Kanonik Mikuláš Rusnák, niekdajší generálny vikár a prvý profesor na novej teologickej fakulte v Bratislave /1936/ zomrel vo väzení v roku 1955. Ostatní kňazi i s rodinami boli vyvezení do Čiech, väčšinou do pohraničia. Chrámy i cirkevné budovy zabrali pravoslávni. Život diecézy sa navonok zastavil, ale v dušiach veriacich a kňazov žila i naďalej. Mnohí veriaci chodili radšej k rímskokatolíkom, akoby mali ísť k pravoslávnym. Na mnohých miestach veriaci po celý čas nevydali kľúče od svojich chrámov a na modlitby sa schádzali sami, bez kňaza.

Činnosť biskupstva bola obnovená vládnym nariadením č. 70/1968 Zb. Preberanie farností od pravoslávnych sa konalo na základe plebiscitu. Bol vykonaný v asi 210 farnostiach, v zostávajúcich už nebol plebiscit zo strany štátu povolený. Pri plebiscitoch sa ukázalo skutočné zmýšľanie veriacich potláčané 18 rokov. Pravoslávni mali väčšinu iba v 5 farnostiach. Ku dňu 1.11.1971 malo obnovené Prešovské biskupstvo 201 farností, 264 kňazov a asi 315 000 veriacich. Okolo 15 000 niekdajších gréckokatolíkov však už nemohlo prejaviť svoju vôľu.

Po obnovení činnosti bolo biskupstvo dočasne vedené tzv. akčným výborom a administrované tromi kňazmi. Biskup Hopko, ktorý ešte žil, nebol spôsobilý administrovať biskupstvo zo zdravotných dôvodov. Preto Svätá stolica menovala ako apoštolského administrátora kňaza o. Jána Hirku, ktorý sa ujal úradu 23.4.1969 a odvtedy až dodnes je ordinárom Prešovského biskupstva. Dňa 23.7.1976 otec biskup Hopko zomrel. Od tej doby Prešovské biskupstvo nemá biskupa. Na vysviacku gréckokatolíckych bohoslovcov, ktorí žijú a študujú v semináři a na fakulte v Bratislave, je od tej doby pozývaný gréckokatolícky biskup z Juhoslávie.

P ä ť r o k o v
o d s m r t i J o z e f a K ú t n i k a - Š m á l o v a

Dňa 13. decembra 1982 zomrel Jozef Kútnik-Šmálov, katolícky kňaz, literárny kritik, historik, publicista.

Narodil sa 23. novembra 1912 v Hubovej na dolnom konci Liptova. Kútnikovcov bolo v Hubovej do 50 rodín, preto mal každý ešte prímenie. Dvor, kde sa narodil Jozef, volali "do Šmálov". Odtiaľ pochádza jeho prímenie. Pocha-

dzal z 11 detí, v poradí bol ôsmy. Gymnázium navštevoval v Ružomberku, Levoči a Kláštore pod Znievom. V rokoch 1931-36 bol v seminári v Spišskej Kapitule. Kaplánske roky prežil v Spišskom Bystrom, v Spišskej Belej a vo Valaskej Dubovej. V rokoch 1939-42 študoval v Bratislave na univerzite filozofiu. V Bratislave žil v literárnom preostredí V.Beniaka, M. Urbana, J. Felixa, V. Kovára a ďalších. Po skončení štúdia v Bratislave bol profesorom slovenčiny a pedagogických predmetov na Katolíckej učiteľskej akadémii v Spišskej Kapitule. V r. 1949 bol Učiteľský ústav rozpustený. Roky 1951-53 strávil v pracovných táboroch v Podbrezovej, Trenčíne, Ilave a Prešove. V r. 1953 bol farárom v Liptovskom sv. Michale. Od r. 1953 až do smrti bol farárom v Liptovských Sliačoch.

Do roku 1949 pracoval ako literárny kritik. Od roku 1951 až do smrti ako historik. Bol redaktorom časopisov Rozvoj, Svoradov, Kultúra, Obroda, Verbum. Z literárno-kritických prác sú najznámejšie "Život v slove" /esej o Milovi Urbanovi, 1939/, "Teória drámy v rokoch 60-70" /monografia o slovenskom dramatickom básnictve,1939/, "Valentín Beniak básnik nadosobný" /1942/. V histórii sa zaoberal prvou christianizáciou Liptova. Z najznámejších prác: "Najstaršie dejiny Sliačov na pozadí dejín Liptova", "Včasnogotický kostol sv. Apoštolov Šimona a Júdu v Sliačoch 1324-1974". Ďalej "O pôvode sv. pustovníka Svorada" /1969/, "Prvý učiteľ slovienskeho národa" /1969/, "Martin Benka a Liptovské Sliače". Bol prispievateľom do viacerých zborníkov. Spomenieme príspevok v zborníku pri príležitosti 70-ky biskupa Vojtaššáka "Zástoj katolíckej hierarchie v slovenskom národnom a kultúrnom živote", 1947, str. 55-172.

V roku 1987 sa objavilo vynikajúce strojom písané dielo o živote a diele Jozefa Kútnika-Šmálova /350 strán/. Je to zároveň prenikavý pohľad na slovenskú skutočnosť tohto storočia.

S p r á v y

600. VÝROČIE POKRSTENIA LITVY

O s l a v y v o V i l n e

V nedeľu 28. júna 1987 v šiestich kostoloch vo Vilne sa konali slávnostné bohoslužby. V dvoch kostoloch bolo slovo Božie hlásané po poľsky. V kostole sv. Petra a Pavla na Antokole koncelebrovanej sv. omši predsedal arcb. Luidas Povilonis, apoštolský administrátor Kovna a diecézy Vilkaviškis. Jediným zahraničným biskupom na oslavách bol biskup Roman Andrzejewski z Wloclawka, ktorý bol v Litve súkromne /koncelebroval sv. omšu v kostole sv. Ducha/. Vo všetkých litovských kostoloch boli alebo budú z príležitosti 600. výročia kresťanstva posvätené tabule, na ktorých je vyrytých 7 krížov: 6 z nich charakterizuje minulých 6 storočí kresťanstva na Litve, siedmy storočie, ktoré začalo. Takú tabuľu posvätil arcb. Luidas Povilonis počas slávnosti v kostole sv. Petra a Pavla na Antokole, v prítomnosti Konštantína M. Charčeva, predsedu Výboru pre náboženské veci pri Najvyššom sovieto ZSSR, a Petrasa Anilonisa, splnomocnenca tejto komisie pri Štátnej rade Litovskej SSR. Vo všetkých svätyniach Litvy si toho dňa veriaci obnovili krstné sľuby.

O s l a v y v R í m e

28. júna v bazilike sv. Petra vo Vatikáne Ján Pavol II. slúžil koncelebrovanú sv. omšu pri príležitosti 600. výročia kresťanstva na Litve. Po-

čas tejto sv. omše beatifikoval arcibiskupa Juraja Matulaitisa Matuleviča. So sv. Otcom koncelebroval biskup Antanas Vaičius, apoštolský administrátor z Telšiai a 8 kňazov, ktorí prišli z Litvy, ďalej z Talianska kard. Ugo Poletti, z NSR kard. Jozef Ratzinger, z Juhoslávie kard. Franjo Kuharič, zo Španielska kard. Angel Suquia Goicoechea, z Francúzska kard. Roger Etchegaray, z Poľska kard. Henryk Gulbinowicz, z Maďarska arcb. Lászlo Paskai a ako predstaviteľ všetkých európskych episkopátov kard. Carlo Maria Martini. Okrem diplomatického zboru akreditovaného pri sv. Stolici boli prítomní početní kardináli, arcibiskupi, biskupi a preláti Rímskej Kúrie a tiež asi 3 000 litovských pútnikov z emigrácie, ktorí prišli spolu s ich biskupom Pauliusom Baltakisom. Prišli tiež početní duchovní synovia a dcéry nového blahoslaveného arcb. Matulaitisa: kňazi mariáni, sestry Nepoškvrneného Počatia a služobnice Ježiša v Eucharistii.

C i r k e v n á o r g a n i z á c i a L i t v y

Litva sa člení na tieto cirkevné územia:

- arcidiecéza Kovno a diecéza Vilkaviškis. Spravuje ich ap. administrátor arcb. Luidas Povilonis, 77-ročný
- diecéza Telšiai a prelatúra Klajpeda. Vedie ich biskup Antanas Vaičius, ap. administrátor, 61-ročný
- diecéza Kaišidorys. Jej ap. administrátorom je 67-ročný biskup Vincentas Sladkevičius
- apošt. administrátorom "ad nutum Sanctae Sedis" územia arcidiecézy Vilno je 76-ročný biskup Julijonas Steponavičius
- diecéza Panavežys je spravovaná kapitulárnym vikárom

Pomocnými biskupmi apošt. administrátora arcidiecézy Kovno, arcb. L. Povilonisa sú o.i. biskup Vladas Michelevičius a biskup Juozas Preikšas.
V semináři v Kovne /Kaunas/ je 103 študentov teológie, v Rige 70 študentov.

VATIKÁN - ČSSR

Sv. Otec pozval z ČSSR na 7. riadnu biskupskú synodu do Ríma, ktorej témou je "Povolanie a poslanie laikov v Cirkvi a vo svete 20 rokov po II. Vatikánskom koncile", tri osoby: pražského arcibiskupa kardinála Františka Tomáška, ordinára gr. kat. cirkvi Mons. J. Hirku a známeho laika z Bratislavy MUDr. Silvestra Krčméryho.

Vláda ČSSR dovolila vycestovať na synodu iba kardinálovi Tomáškovi. Na urgenciu vatikánskych činiteľov, aby bolo povolené vycestovať Mons. Hirkovi a Dr. Krčmérymu, vláda zatiaľ neodpovedala, za to však v Rudom Práve a v Pravde boli uverejnené pokusy o "zdôvodnenie" tohoto kroku /v prípade Dr. Krčméryho/.

K týmto otázkam ako aj k problematike prejednávanej na synode sa vrátime obšírnejšie v nasledujúcom čísle.

VATIKÁN

V nedeľu 21. júna 1987 Ján Pavol II. vysvätil v bazilike sv. Petra 55 novokňazov. Medzi nimi bolo 10 Španielov, 7 Talianov, 4 Indovia, 3 Argentínci, po 2 z Čile, Československa, Filipín, Kolumbie, Nigérie, Portugalska a USA, po jednom z Francie, Kanady, Mexika, Nemecka, Paraguaja, Poľska, Škótska, Uruguaja a Venezuely. 26 novovysvätených kňazov patrí do prelatúry Opus Dei. Je to už siedma väčšia skupina členov prelatúry Opus Dei, ktorú Ján Pavol II. vysvätil za kňazov. Celkove od začiatku svojho pontifikátu vysvätil Ján Pavol II. za kňazov 1 196 diakonov.

Podľa najnovšej štatistickej ročenky Cirkvi, v ktorej sú údaje za rok 1985, bolo v tomto roku vysvätených 6 785 kňazov /z toho 4 822 diecéznych a 1 963 rehoľných/, zomrelo 7 306 kňazov /4 779 diecéznych a 2 527 rehoľných/, kňazstvo zanechalo 3 690 /1 868 diecéznych a 1 822 rehoľných/. V roku 1985 bolo v Cirkvi 403 480 kňazov, z toho 3 885 biskupov.

NDR

4 000 katolíkov sa zúčastnilo na procesii Božieho Tela vo východnom Berlíne na námestí pred katedrálou sv. Hedvigy. V predvečer Božieho Tela 17. júna kard. Joachim Meisner slúžil sv. omšu a viedol procesiu so Sviatosťou oltárnou na námestí pred kostolom sv. Petra Kanízia v západnom Berlíne.

FRANCÚZSKO

S veľkým úspechom sa stretlo periodikum "Prions en Eglise" /Modlíme sa v Cirkvi/. Je to mesačník vreckového formátu tlačený na novinovom papieri, má 194 strán. Obsahuje liturgické texty na každý deň, doplnené úvodom a vysvetlivkami, ďalej rôzne liturgické a modlitbové pomôcky a tiež informácie o živote Cirkvi. Vydavatelia rátali spočiatku s nákladom 500 000 exemplárov. Prvé marcové číslo bolo však rozpredané v počte 1,4 milióna kusov.

+ + + + + + + + + +

P l a n é t a l á s k y

Počuli ste?
Bola objavená
nová planéta.
Planéta lásky.
Všetci tu žijú
v zhode, odpúšťaní.
Všetci sú priateľmi.
Pokojom je preniknutá
celá ich bytosť,
úsmevom každá tvár.
I oni v neľahkej práci
dorábajú svoj každodenný chlieb.
To všetko musí byť tak krásne...
Ale je to určite strašne vzdialené.
Prečo?
Však i naša Zem
sa môže stať planétou lásky.
Záleží na tebe,
na mne,
na každom z nás!

Sláva Nitrová

+ + + + +

SEDEMBOLESTNÁ PANNA MÁRIA, PATRÓNKA SLOVENSKÉHO NÁRODA, ORODUJ ZA NÁS !

samizdat.sk